



קבץ

דבורי מוהרא"ש

דבורים נוראים ונפלאים, מעוררים מעירים ומחזקים, אשר מתוך הנחל נובע מקור חכמה נובעים, להחיות נפש כל חי ומשם ישקוץ העדרים, להתחזק בעבודת הבורא בכל דרגה שיהיו נמצאים

בשעור הקבוע ליל שישי פרשת ויגש

ליל ח' טבת תשע"ג

על ידי

מרן מוהרא"ש שליט"א



יצא לאור נר חמישי דחנכה תשע"ד

על ידי תלמידי מתיבתא 'היכל הקדש' חסידי ברסלב

עיר הקדש ירושלים תובב"א

שְׁעוֹר לֵיל שִׁישִׁי פְּרַשַׁת וַיִּגַּשׁ

א.

לחיות עם הזמן - עם פרשת השבוע

כבר אמרתי כמה פעמים שהבעל התניא היה אומר בשם רבו המגיד הגדול ותקדוש רבי דוכער ממעזריטש זי"ע, ששמע זאת מפי מרנא הבעל שם טוב תקדוש זי"ע, שצריך לחיות עם הזמן! והסביר הבעל התניא שהפגנה לפרשת השבוע! אם לומדים בכל יום חמש ורש"י - מוצאים הכל בפרשת השבוע, ושם ימצא תרוצים לכל קשיותיו, כי כל התשובות נמצאות אצל השם יתברך.

ב.

ללמוד את הרמזים שתקדוש ברוך הוא כרמז לנו

רבנו תקדוש אומר בתורה הראשונה ב'לקוטי מוהר"ן: - כי האיש הישראלי צריך להסתפל בהשכל של כל דבר; הינו בחינת האלוקית המהייה את הדבר הזה; ועוד אומר רבנו תקדוש (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן נד): 'וכל יום יש בו מחשבה דבור ומעשה, ותקדוש ברוך הוא מצמצם אלקותו מאין-סוף עד אין תכלית. עד נקדת המרפז של עולם הגשמי שעומד עליו, ומזמין לו לכל אדם מחשבה דבור

ומעשה, לפי היום ולפי האדם ולפי המקום. ומלביש לו בזאת המחשבה דבור ומעשה שמוזמין לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו. בכך צריך להעמיק מחשבתו בזה, ולהגדיל בינתו, ולהבין מהו הרמיזות בפרטיות, שמלבש בזאת המחשבה דבור ומעשה של זה היום, שהזמין לו השם יתברך. הן מלאכה או מושא ומתן, וכל מה שמוזמין לו השם יתברך בכל יום, צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו בזה, כדי להבין רמיזותיו של השם יתברך; וזה שיש למה שאמר רבנו ז"ל – שצריך להסתפל בהשכל של כל דבר – איך לעבוד את הבורא יתברך, כי הכל בא מאת הבורא כל עולמים, ואמרו חכמינו הקדושים (שבת ע"ז ע"ב): 'לא ברא הקדוש ברוך הוא דבר אחד לבטלה'.

ג.

האדם נולד עם מדת הקנאה הקשה מאד בטבעו מעת הולדה

פרשת השבוע שנפלאה היא עד מאד, מתרצת הרבה קשיות, שתי הפרשיות וישב מקץ מלמדות אותנו מוסר השכל מה קורה אצל נשמות ישראל בענין מדת הקנאה! מדה זו אוכלת את האדם והורגת אותו לגמרי, וזה מאד מאד קשה לצאת ממונה, היא מלוה את האדם ממש מרגע הגיעו לאויר העולם, עוד בהיותו תינוק פעוט, שרגיל שכלם משתעשעים אתו, והנה בשנולד אחיו – תכף

הוא מקנא בתשומת הלב שהוסטה אל ביון אהיו החדש, וכן על זה תדרד בכל הילדים, אחד מקנא בחברו – האדם נולד עם מדת תקנאה, וצריך לעמל לעקור אותה מפניו לגמרי, ולחקוק היטב בְּדַעְתּוֹ ומחו – אֶתְהָ זֶה אֶתְהָ, וְאֲנִי זֶה אֲנִי – – –

ד.

החכם מספורי מעשיות ראה רק חסרונות

וזאת מה שלמד אותנו רבנו הקדוש במעשה של החכם ונתם (ספורי מעשיות – מעשה ט), שהחכם תמיד נסה לחקר בשכלו ולהבין כל דבר, ובנדאי בכל מקום שהוא בא הוא ראה רק את החסרונות. וכמו שאיתא שם: והחכם היה מלא יפורים תמיד, כי הניח שם, שהוא חכם מפלג ואמן ודאקטיר גדול מאד. והיה בא שר אחד, וצוה לו, שיעשה לו טבעת של זהב. ועשה לו טבעת נפלא מאד, וחקק שם ציורים בדרכים נפלאים מאד, וחקק שם אילן, שהיה נפלא מאד. ובא הישר, ולא ישר בעיניו כלל הטבעת, והיה לו יפורים גדולים מאד, כי היה יודע בעצמו, שאלו היה הטבעת עם האילן הנה בשפאניא, היה חשוב ונפלא מאד; וכן פעם אחד בא שר גדול והביא אבן טוב יקר, שבא מפרתקים, והביא לו עוד אבן טוב עם ציור, וצוה לו, שיציר בציור הנה על האבן טוב שהביא. וציר ממש באותו הציור, רק ששגה בדבר אחד, שלא היה שום אדם מכין על

זה, רק הוא לבדו. ובא השר וקבל האבן טוב, וישר בעיניו. והיה לו להחכם הזה יפורים גדולים מן השגיאה: הלא עד היכן מגיע חכמתו, ועתה ידמון לי שגיאה! וגם בענין הדאקטיריי היה לו יפורים: בשתייה בא לחולה, והיה נותן לו רפואה, שהיה יודע בברור, שאם ילך לו להחולה לחיים, בנדאי מחיב בברור להתרפאות מזה, פי היא רפואה נפלאה מאד, ואחר כך מת החולה, והיו אומרים העולם, שמת על ידו והיה לו יפורים גדולים מזה. וכן לפעמים נתן רפואה לחולה ונתרפא, והיו אומרים העולם: מקרה הוא. והיה מלא יפורים תמיד; רבנו הקדוש אינו מספר לנו ספור סתם, אלא בנותו ללמד אותנו איך לחיות את החיים; וכאן הוא מדגיש לנו את רעתו הבולטת של החכם, שבכל דבר טוב שעשה מצא רק את צד התסרון שבדבר, שזה מה שהפיל אותו לגמרי.

ה.

על ידי זכיות שעושה הוא יכול להאריך ימים

והנה לא יועיל כלום, אדם נולד, וימי חייו קצובים וכתובים מראש, וכך הוא יהיה, אבל אם הקדוש ברוך הוא בעזרו והוא מרבה לעצמו זכיות – הוא יכול להאריך ימים, כמו שמוכא בגמרא (בבא בתרא י"א ע"א): 'תניא, אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה מונח על קפה של צדקה, פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצרת, אמרה לו: רבי!

פרנסנו! אמר לה: העבודה! שאין בקפה של צדקה כלום. אמרה לו: רבי! אם אין אתה מפרנסני – הרי אשה ושבעה בניה מתים... עמד ופרנסה משלו, לימים חלה ונטה למות. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם! אתה אמרת: 'כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא', ובנימין הצדיק שהיה אשה ושבעה בניה – ימות בשנים מעטות הללו? מיד קרעו לו גזר דינו. תנא, הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו; וכן כל אחד ואחד לפי הזכות שמוסיף לעצמו כך מוסיפים לו מן השמים.

ו.

זכרון עלמא דאמי עושה את החיים יותר טובים

איך עוברים את החיים? לא יעזר לאף אחד כלום אף אחד לא יכול להתחמק מזה! התורה הקדושה מעידה על האנושות (בראשית ג, יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב!" ואם אדם חוקק בדעתו היטב היטב, בזכרון חזק ומתמשך את הידיעה הפשוטה הזאת – שנצטרך לעזוב את זה העולם, כבר הוא זוכה לחיים אחרים לגמרי, כי מה לו להצטער על עולם שאינו שלו, הרי הוא נמצא כאן לזמן משאל, ואינו מקומו הקבוע כלל, וממילא הוא שמח בשמחה עצומה על כל נקדה טובה שזכה לחטוף מהאי עלמא שפלה.

ז.

עצות רבנו הקדוש – איך לעבור את החיים נכון

והנה בדיוק כל אלו הן עצות רבנו הקדוש – איך לעבור את העולם הזה בשלום, כי כל אדם בימי חייו תכלה – "שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה"; עובדות עליו עליו וירידות, ואי אפשר בלי זה, כי בשביל זה הוא נברא – לחיות את החיים האלו ממש עם העליות ועם הירידות, וכדי לחיות את החיים האלו בדרך הנכונה – נתן לנו רבנו הקדוש את עצותיו הקדושות והנפלאות, שנמצאות בכל ספריו הקדושים.

ח.

מעלת הספר הקדוש ספורי מעשיות

והנה הספר הקדוש 'ספורי מעשיות' הוא נורא ונפלא עד מאד, בספר הזה יש ממש את כל סודות התורה... ומוהרנ"ת ז"ל מסביר בתקדמה לספר הזה, שלא תחשבו חס ושלום כי המעשיות הללו הם סתם ספורים פשוטים, אלא שבמעשיות הללו יש סודות התורה גדולים. ובתוך הספורים הללו, מלבד הסודות הטמירים והנעלמים הגנוזים בהם, מנח גם כן מוסר השכל גדול מאד, איך לחיות נכון את החיים, ומכל דבור ודבור במעשיות הללו, אפשר להוציא עצות נכונות על כל דבר, אשרי המטה און אל הדברים שיצאו מפי רבנו הקדוש, ולכל טוב הצפון יזכה.

ט.

גנות תמישה עולמו של החכם שהיה מלא יסורים תמיד

והנה החכם היה תמיד מסתכל סביבו, מה אומר ההוא וההוא, הוא חי רק בשביל הזולת, ובדרך חיים שפזו – החכם משחיר את חייו מתחלה ועד סוף, כי ללא אשור החברה שבתוכה חי – אינו יכול להנות משום דבר שבהיים שלו, הכל רק הזולת, הזולת, הזולת – כל דעה חיצונית חשוכה לו לאין ערף – כמה מסכן ואמלל האיש הזה! במקום שיאמר לעצמו: מה יש לי עם אחר, איזה עסק יש לי אתו? במקום זה הוא אומר – יסתכלו עלי כמו על לא נורמלי וכו' וכו', יוצא קצת החוצה מהמלבוש שלו – הוא דואג ומצטער, והרי כאן במקומה, בן מקבלת אפנת תבגוד הזו? נכון, כאן באמת כך הסגנון, אבל אם הייתי באיטליה היו צוחקים עלי לגמרי. וכן בענין היחלום – מי רוצה בכלל את החריגה וכו', אבל הוא כבר שבור לגמרי – הוא חי רק בשביל הזולת.

י.

יש אנשים שהם חיים רק בשביל הזולת

קדם כל, בדרך שפזאת "אתה לא חי לעצמך", אדם שאכפת לו תמיד מה שזההוא חושב, זה כמו שהוא לוקח את הראש שלו ומרביבו על הזולת, להוא יש פעם שני ראשים והוא נשאר בלי

ראש בבבל, כי כל הזמן הוא מתענן ומברר: "מה יהוא חושב עלי?" והוא בבחינת "פסיק רישא ולא ימות?" זהו האדם שאין לו חיות! רשעים בתייהם קרוים מתים' (ברכות יח ע"ב).

יא.

עולמו של התם: זה מעשה שלו וזה מעשה שלי

אבל לעמת זאת התם, יסוד תפישת הייז היה – 'מה יש לי עם תהוא!' וכפי המספר שם: – 'כשהיה גומר המנעל ומן הסתם היה לו שלש קצוות, כי לא היה יכול האמנות בשלמות, כנ"ל היה לוקח המנעל בידו, והיה מושב אותו מאד, והיה מתענג מאד מפנו והיה אומר: אשתי פמה יפה ונפלא המנעל הזה! פמה מתוק המנעל הזה! פמה מנעל של דבש וצוקיר המנעל הזה!

והיתה שואלת אותו: אם פן מפני מה שארי רצענים נומלים שלשה זהובים בעד זוג מנעלים, ואתה לוקח רק חצי מאלער (הינו זהוב וחצי)? השיב לה: מה לי בזה? זה מעשה שלו, וזה מעשה שלי, ועוד: למה לנו לדבר מאחרים? הלא נתחיל לחשב פמה וכמה אני מרויח במנעל זה מיד ליד: העור הוא בכך, הנפת והחומים וכו' בכך, ושארי דברים פיוצא בזה בכך, לאפקים בכך, ועתה אני מרויח מיד

לִיד עֲשָׂרָה גְדוֹלִים, וּמָה אֲכַפֵּת לִי רוּחַ כָּזֶה מִיַּד לִיד? וְהִיא רַק מְלֵא
שְׂמֵחָה וְחִדּוּחַ תְּמִיד'.

י.ב.

חֲכָמוֹת שְׂאִינֵן חֲכָמוֹת – לֹא מִתְחִילִים בְּכָלֵל לַעֲסֵק בָּהֶן

וְהִנֵּה לְחֶכֶם הָיוּ אֶת כָּל הָרְאיוֹת שֶׁהוּא חֶכֶם! וְהוּא הִיָּה שָׂבוּר, וְאֵלֹ
הַתֵּם הִיָּה מְלֵא שְׂמֵחָה, רְגַע... תַּחֲשֹׁב קֶצֶת! אֲנִי לֹא רוֹצֵה לְחַשֵּׁב! זֶה
בְּעֵצְמוֹ חֲכָמוֹת, אֲנִי לֹא רוֹצֵה לְהִתְחִיל עִם זֶה, לָמָּה יְהוּדִים מַחְזִיקִים
אֶת עֵצְמָם בִּיְהוּדוּת? אֲנִי לֹא רוֹצֵה לְחַשֵּׁב! אֶת זֶה רְאִיתִי אֲצֵל אָבִי,
וְאֲצֵל סָבִי, וְאֲצֵל הַסַּבָּא רַבָּה שְׁלִי, אֲנִי לֹא הוֹשֵׁב.. זֹהוּ דְרָךְ סְלוּלָה –
עוֹב אוֹתִי!

י.ג.

כָּל תּוֹרַה בְּלִקוּטֵי מוֹתְרָא"ן הִיא כְּמוֹ רֵצֶפֶט רְפוּאִי

וְהִנֵּה נְדָמָה לְאֲנָשִׁים – שְׁלֶפְנֵינוּ בְּסוּךְ חֵבֶל סִפּוּר יִפְחוּ! לֹא! אֵלֵּא
שָׂרְבְנוּ וְ"ל מְלַמֵּד אוֹתֵנוּ הַנְּהַגְתַּת חַיִּים, כָּל תּוֹרַה בְּלִקוּטֵי מוֹתְרָא"ן
זֶהוּ רֵצֶפֶט אַחַר, סֵלֶם אַחַר לְעֵלוֹת, לְכָל אָדָם יֵשׁ אֶת הַיְרִידוֹת
וְהַנְּפִילוֹת שְׁלוֹ, כְּמוֹ אָדָם שֶׁמִּנְחָה בְּתוֹךְ בּוֹר, וְרוֹצִים לְמִשׁוֹךְ אוֹתוֹ
מִשָּׁם, מוֹרִידִים סֵלֶם חֲבָלִים, וְהוּא מְטַפֵּס עֲלֵיהֶם בְּדַרְכּוֹ הַחוּצָה! כָּל
תּוֹרַה בְּלִקוּטֵי מוֹתְרָא"ן יוֹרֶדֶת אֶל הָאָדָם – הֵיכֵן שֶׁהוּא נִמְצָא, וְלֹאֵט
לֹאֵט מוֹצִיָּאָה אוֹתוֹ, רוֹחֶצֶת אוֹתוֹ, וּמְלַבִּישָׁה אוֹתוֹ מִחֲלָצוֹת נְקִיּוֹת.

יד.

מהבור ששותים מים זורקים עליו אכן

אמנם, אחר כך הוא צועק על זה שהלבישו בגדים, והוציא אותו
מהצואה, ורחץ אותו והתעסק אתו – אתה בעצמך יש לך ריח רע!
זה חלק מהמשחק, מה אפשר לעשות? אם לא – אל תתחיל! כמו
מלמד שכבר בתחלת עבודתו הוא מקבל מאמו של תילד הקט כמה
בגדים להחלפה שפא ומגף את עצמו... זה חלק מהעבודה..

טו.

לרבנו היתה חכמה עמוקה וסודית בדבריו עם בני אדם

לכן צריכים לדבר שדברי רבנו הקדוש אינם סתם... במעשה הזה
מנחת חכמה עמוקה ביותר, והיא עמוקה כל כך שהקורא לתמו
אינו קולט אותה. וראו נא מה שכתב מוהרנ"ת ז"ל בספר הקדוש
'חיי מוהר"ן' (סימן שעו): 'ספר עמו, ואמר שיש לו דברים גבוהים
ונעלמים מאוד בענין שיחתו שמישיח עם בני אדם, אך אי אפשר
לי לגלות זאת. כי הלא אני צריך לדבר גם עמו, ואם יגלה דרבי
שיחתו הקדושה שוב לא יוכל לדבר ולפעל מה שרוצה; ועלינו
להתבונן, מה מנח בשיחה הזאת? הרי בכך שמוהרנ"ת ז"ל, אחר
ששמע את הדברים ורשםם על פני הפתח, סימן שזה נאמר
בשבילנו, ומה היא החכמה בזה? אלא שאנחנו למדים מכה, שבכל

דבור ודבור של רבנו, מנחת, מלבד הפשטות – עמקות נוראה ונפלאה עד מאד.

טז.

מה נקרא מלמד טוב? שידע להוריד את עצמו לתלמידים

וכבר מלתנו אמורה פמה פּעמים, מלמד טוב נקרא שהוא יודע היטב להוריד את עצמו לזולתו, עד שהילד הושב שהרבי חבר שלו, הוא כל כך אוהב אותו, והוא רוצה לבוא לחדר, והוא רץ לחדר, וכבר מעיר את הוריו בבקר בשעה חמש וכו' וכו'. אם הילד לא רוצה ללכת לחדר, כל יום עם תרוץ אחר, צריך לדעת שמשוהו לא בסדר פה, הרבי צובט, מכה ומביש... משוהו לא בסדר! אם ילד לא רוצה ללכת לחדר – משוהו לא בסדר!

יז.

מלמד שאינו ממחה וכול לעשות מום בילד

פמה אברכים ישנם שאין להם פרנסה ומאמצים את אומנות תהוראה בשתי ידים, זאת אכזריות גדולה, כי שנות הפתות הנמוכות – הן קריטיות ביותר, אם הילד עושה אותן ברנל שמאל – הוא יכול להעשות בעל מום בנפשו כל ימי חייו, בגלל המלמד שלא ידע את העבודה שלו פראוי. בפתות המאחרות יש גם המון בעיות רציניות, שיכול גם להיות יותר גרוע אם יש מלמד שלא מתאים

למשרה הזאת. החכמה של מלמד היא שהוא יודע לרומם את הילד!
החכמה היא לבנות את נפש הנער! החכמה היא שתילד יאהב את
המלמד וירצה בו תמיד.

יח.

החכם המתחכם אינו מאמין בשרים ורוחות

באשר הילד מתגדל, והכמתו גדלה והולכת, יש לפניו שתי דרכים,
שעליהן ספר רבנו בספורי מעשיות – החכם והתם, ככה זה
מתחיל, שניהם למדו בחדר אחד, רק זה גדל כחכם וזה נהיה תם.
והחכם מסכן חטף כל כך הרבה מכות, אז הוא עוד אמר: יש לי
חברים רעים שהם עשו לי את זה, התם אומר לו: מה אתה?
הפיינויל קורא קדי! איפה יש כנה דבר שדים ורוחות? חז"ל אומרים
אלמלי נתנה רשות לעין לראות אי אפשר היה לסבל מרב פחד,
מכל כך הרבה עונות שעשה וכל כך הרבה קלפות שהוא ברא, מה
קלפות? מתי קלפות? אתה מאמין שיש קלפות?

יט.

הקשי והבלבולים שבאים בתפלה הם סימן על הקלפות

אתה לא מאמין שיש מושחיתים? תעמוד להתפלל שחרית מנחה
מעריב תראה כבר כמה קלפות מסבבות אותך... וזה כל אדם, רק
מה? אחד כבר מסבב עם כל כך הרבה קלפות, שהוא לא תופס
בכלל שהוא שרוי בפחד, רבנו הקדוש אומר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן

נו): 'כי יש שני הסתרות. וכשהשם יתברך נסתר בהסתרה אחת, גם בן קשה מאד למצאו. אך אף-על-פי-כן, כשהוא נסתר בהסתרה אחת, אפשר ליגע ולחתר עד שימצא אותו יתברך, מאחר שידע שהשם יתברך נסתר מפניו. אבל כשהשם יתברך נסתר בהסתרה תוך הסתרה, דהינו שההסתרה בעצמה נסתרת מפניו, דהינו שאינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר מפניו אזי אי אפשר כלל למצא אותו, מאחר שאינו יודע כלל מהשם יתברך. וזה בהינתן (דברים לא, יח): "ואנכי הסתר אסתיר", דהינו שאסתיר ההסתרה, שלא ידעו כלל שהשם יתברך נסתר. ואזי בודאי אינו יכול למצא אותו יתברך, מאחר שאינו יודע כלל שצריך לבקש אותו יתברך, כי אינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר מפניו, כי ההסתרה בעצמה נסתרת; כי הפונה של "הסתרה אחת" – שאני יודע שאני רחוק! אם אדם יודע שהוא – רחוק זוהי כבר ישועה גדולה, כי אזי אעשה כל מיני פעולות שבעולם כי אני רוצה לחזר תעיתי והתרחקתי, אבל באשר ההסתרה מסתרת – ואנכי הסתר אסתיר – זהו מאד מר, שהאדם בכלל לא מודע אל הרחוק שלו מהקדוש ברוך הוא – "ועזבתים והסתרתני פני מהם וגו' כי פנה אל אלהים אחרים", ואז אסתיר את פני.

והנה 'הסתרה שבתוך הסתרה' – שהאדם נעבעך לא יודע בכלל שהוא רחוק, זוהי קללה גדולה ביותר, כי זה הדבר הכי גרוע! איד יתקרב אי פעם, אם הוא בכלל לא יודע שהוא לא בסדר, שהוא רחוק...

ואם אינך מאמין בקלפות, עמד להתפלל, ותראה, שבכל תפלתך תתחיל את כל המזמורים ותברכות הם הרי לפני העינים שלך, ואף על פי כן, כל כך קשה להתפלל ולכונן – זה נובע מהקלפות המסבבות את האדם.

ב.

מעלת המתפלל מתוך ספר דיקא ולא בעל פה

ידעו, שאם אחד מתפלל בעל פה, אינו יודע מהיו ממש, הפה אומר ואומר מצד אחד, ומצד שני המוח משוטט במחשבותיו ויש רמז מצדיקים, על הפסוק ממוגלת אסתר (אסתר) ואמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה, אבל אם אומרים לפחות מתוך סדור תפלה – רואים את האותיות, ואם רוצים – יכול להכנס ללב – הרי אני אומר בעת ברוך אתה ה' – נכח פני ה'.

כ.א.

מעלת המתפלל מתוך סדור שחשם פתוב בו מלא - הו"ה בכתיבתו

לְכַן צְרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל מִתּוֹךְ סְדוּר שְׁחֵשֶׁם ה' פְּתוּב בְּפָרוּשׁ בְּשֵׁם הוּי"ה
מְלֵא. וְאֵיתָא בַּסְּפָר הַקְּדוּשׁ 'מְאֹר וְשִׁמְשׁ' (פְּרַשַׁת עֶקֶב): 'שְׂמַעְתִּי
מֵאֲדַמּוּ"ר, בּוֹצִינָא קְדִישָׁא, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵי הַרְבֵּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ, זְכַר
צְדִיק וְקְדוּשׁ לְבִרְכָה, שְׂאֵמֵר, שְׂאֵיִן מִתְּפַלֵּל עַל פִּי הַפְּנוּת¹, וְכֵּה
שְׂמַתְפַּלֵּל בְּסְדוּר הָאֲר"י ז"ל הוּא מְפָנִי שְׂחֵשֶׁם הוּי"ה נְכַתֵּב שְׂם
בְּכַתִּיבָה תְּמָה וְהוּא גְּדוּל'. פִּי בְּכָל הַדּוֹרוֹת הַדְּפִיסוּ סְדוּרִים שְׂבָהָם
פְּתוּבִים הַשְּׂמוֹת רַק י"י, הַיּוֹד שֶׁל הוּי"ה וְהַיּוֹד שֶׁל אֲדָנִי. מִחֲמַת
הַחֲשָׁשׁ שֶׁל מַחִיקַת וּבִזְיוֹן הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, חֵם וְשָׁלוֹם. וְאַחַר
שֶׁהַתְּפִלָּה שִׁיחַת הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ זי"ע, הַתְּחִילוּ לְהַדְּפִים סְדוּר
'תְּפִלָּה יְשָׁרָה' הַמְּכַנֶּה בְּאֲרֵדִיטְשׁוּבֵעַר סְדוּר, וְשֵׁם הַדְּפִיסוּ אֵת הַשֵּׁם
הוּי"ה הַקְּדוּשׁ כַּסְדּוּר.

כ.ב.

מחית פגנת התפלה הרצויה

הַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ זי"ע אָמַר שֶׁלֹּא הַתְּפַלֵּל עַל פִּי פְּנוּת
הָאֲר"י, וְכִי הוּא יִנְגַּלָּה מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה?! וְכַתֵּב מוֹתְרָנ"ת ז"ל (?קוּטִי

¹ וְאֵם שְׂאֵמֵר הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ פִּנְגַּל, מִי וְכִיִּן סוּדוּ, וְכִי הוּא יִנְגַּלָּה לְשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ, אֵת מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה?!

מותר"ן חלק ב' סימן קכ): 'אחד מאנשי שלומנו ספר לי, שהיה מדבר עם רבנו ז"ל בעבודת השם כדרכו, והבין רבנו ז"ל, שהוא עוסק קצת לכונן פגנות בתפלתו, והקפיד עליו רבנו, ז"ל, מאד ואמר לו, שלא יעסק עוד בזה, ולא יתפלל עם פגנות, רק יכונן פרוש המלות בפשוטו. אף על פי שזה האיש למד כתבי האר"י ז"ל, על פי פקדתו, אף על פי כן לא רצה שיתפלל עם פגנות כלל וכו' ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה, אצלם כל הפגנות של האר"י ז"ל וכו' הם פרוש המלות, שבפרוש המלות שלהם כלולים כל הפגנות.

רבנו אומר לאדם – תכונן בפשטות במלים שאתה אומר! אם אתה מכרך את השם יתברך: "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה" – אתה נותן לכלם שכל, תן גם לי שכל; וכך בכל ברכה וברכה...

וכתב שם רבנו ז"ל: 'אבל העקר הוא רק לכונן פרוש המלות בפשוטו, שזהו עקר התפלה, שמתפללין לפני השם יתברך על כל דבר ודבר, ועל ידי זה מתקרבין ומתדבקין בו יתברך'.

כג.

קלשי לברך ברכה אחת בצירוף בכוונה

והנה שימו לב, שבאשר האדם אינו שם לב מה שהוא אומר במהלך התפלה – אלו הן מחשבות זרות, יש לו מחשבות אחרות,

תנפסו לומר 'אשר יצר', ותודו כדי אמירה הפוח מתכנן את מה שהוא צריך לעשות, ומתרחק במה שהוא עסוק בו כו' וכו', אתה הרי אומר: 'אשר יצר' – אתה מדבר אל הבורא, תכונן במה שאתה אומר, שאם יפתח אחד מהם או יפתם אחד מהם אי אפשר להתקיים ולעמד לפניך אפלו שעה אחת – אלו מלים נוראות ונפלאות...

כד.

המחשבות הזרות הן הן הקלפות

אומר רבנו הקדוש – המחשבות הזרות הן הן הקלפות שמסככות את האדם, האדם לא תופש נעבעע, הוא מסבב עם קלפות, אפשר להתפלל תפלה שלמה ואפלו מלה אחת לא לכונן, וכל מגמתו היא רק "אמרתי מה שצריך" וזהו. וכן הדבר בכרפת המזון, שהיא מצות עשה מדאורייתא! ומה הן המחשבות הזרות? הן הקלפות! המעלימות ומסתירות את האלקות.

כה.

הבקשה והחפוש אחר הבורא יתברך

כאשר יהודי מוריד מעצמו את הקלפות, הוא מתחיל לכונן בתפלה, כי האותיות מאירות לו, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקטני מוהר"ן חלק א' סימן ט, וחלק ב סימן קיב) שאפלו אם אדם נמצא בתכלית החשך זה מאיר לו!

כי מלבד החפוש והבקשה אחר הבורא יתברך – אינו רוצה בלום, ואם מחפשים את הבורא יתברך – מוצאים אותו, ואם לא מחפשים את הבורא מוצאים את כל הדברים האחרים.

כו.

אני יכול להגיד לכם לאן לא ללכת

אבל זה מאוד מאוד קשה להגיד, אני לא מתפנן לאף אחד אני מתפנן רק לעצמי, ברוך השם עברתי את שבועים שנותי, היה פעם מגיד שאמר: רבותי! דעו, שפעם היה אדם שתעה ביער, ככל שהלך והלך תעה והסתבך יותר כו' וכו' ושבבר חשב שהוא בחוץ הוא רואה שהסתבך עוד יותר. ויהי היום הוא מוצא עוד אדם, והאיש הזה גם תועה, מה אתה עושה פה? תעשו לי טובה, אפשר תוציאו אותי מפה, עונה לו: יהודי אהובי, אני בעצמי תועה פה זמן ארוך, ואיני יכול להגיד לך את הדרך החוצה, דבר אחד אני בן יכול לומר לך: 'איפה שאני הייתי – שם אל תלך!' ואני גם אומר לכם, שאני אומר לכם לאן שלא תלכו, כדי שאתם לא תעברו את הצרות שעברתי שבועים שנה.

כז.

דרך חיי האדם היא כמו חבור ספר והוצאתו לאור עם תקניני טעות

בתוב "זה ספר תולדות אדם". כל ימי חיינו מאז שנולד עד היום שהוא עוזב את זה העולם – זהו ספר. הספר הזה מתחיל להפתח,

מתיום הראשון, עובר דרך יום היותו בן שלש שעשו לו חלקה והשאירו פאות, והכניסו אותו לחדר, וכך עלה ממלמד למלמד, ספור שלם... עד שהוא נהיה זמן בן שבועים, הקדוש ברוך הוא עוזר עם פריאות וחיים, אזי הספר שלו מתעבה והולך, יש אחד שיש לו ספרון קטן, ויש אחד שיש לו ספר בעל עשרים ושלשים פרכים, כי בהם רשומים הזכרונות של כל ההרפתקאות מפל מה שעבר עליו בימי חייו, כיום עם המחשב אפשר לתקן את הכל מיידית, בתקופות הקדומות היה הנחג להציב בסוף הספר לוח של 'תקון טעות' אודות מלים מסימיות שהתחלפו או נשמטו וכו', פידוע. וזה גם משל לחיי האדם, באשר האדם בא בשנים, הוא יכול לומר: שמעו! שם ושם עשיתי בזאת טעות, ואז ואז עשיתי טעות אחרת... ומה היתה המעלה של 'תקון טעות'? כי לפעמים אות אחת היתה שבורה, וחלומד מתפלא - הוא לא מכין, זה הרי בדיוק ההפך, הוא כבר בונה על זה בנין שלם. הוא עשה פלפול שלם, וכאשר מביטים בלוח רואים שהכל הכל ורעות רוח - פשוט היתה טעות, לכן לא אחוז מלהרבות בראשי תבות, כי אחד לא ידע לפענח את הראשי תבות ויבנה על זה בנינים שלמים של טעויות, בשעה שמלה אחת שנעלמה ממנו היתה יכולה לעשות את הפשט אחרת לגמרי, על אסור מתר ועל מתר אסור ומתחילים להתפלפל וכו' ואיך זה יכול

להיות, ומה פגנתו וכו', בשעה שהכל נובע מפעויות דפוס פשוטה. כך זה גם בחיים, אדם יכול להיות בדמיונות היכולים להרוג אותו ואת אחרים, והכל נמשך מאיזו מעוה שהשתרבה לו בימי חייו.

כה.

אל תעקרו את השנים – אני מתפונ לאף אחד

אני מבקש רק דבר אחד, שאף אחד לא ידון אותי, ויחם לי פונה למישהו, אני לא מתפונ לאף אחד, ואני אומר לכם זאת בפשיטות – והרי ידפיסו את כל מה שאני אומר – אני לא מתפונ את אף אחד, כלל! מספר על הרבי מראדוין² שהיה פעם חנפה, והיה לו פאב

² האדמו"ר מראדוין, הגאון הקדוש רבי גרשון העניף ליינער בעל התכלת, זכר צדיק לברכה, היה אדם גדול מאד, והוא הוציא לאור שתי מסכתות חדשות שאין עליהן גמרא – בלים ואהלולת, והוא אסף את כל סגיות הש"ס השוכות לכל משנה ומשנה, ועשה כעין גמרא, והדפיס בשם סדרי מהרות, כי הוא היה בעל מח גדול מאד. והוא גלה את התכלת, והיתה עליו התנגדות גדולה, והוא היה רגיל לומר: 'עושה חדשות בעל מלקמות' – כל מי שמגלה חדשות חייב להיות גם בעל מלקמות; אם אינך רוצה מלקמות – אל תגלה דברים חדשים. והוא חבר על מוצות התכלת שבציצית, שגלה מהדש, ספר שלם בשם 'פתיל תכלת', וכנגדו חבר אחד ספר בשם 'פסול תכלת', ופעם התנפח עם הגאון האדיר רבי יהושע מקוטנא ז"ע (רבי ישראל ואלהו) יהושע מרניק, בעל שו"ת ישועות מלכו, נפתלך כ"ה תמוז תרנ"ג), מגאני פולין, שנסע אל הרבי מראדוין לדבר עמו (בהתנגדותו לענין התכלת), וכשענה ואמר הגאון: הרי העולם לא קבל את זה... אמר לו: הבה ונצא החוצה, ונדבר עם שואב הפנים, ונשאל אותו אודות סגיות הש"ס, שכתבו הראשונים שם: מקשין העולם... הבה ונברר אצל אנשי העולם אודות הקשיות החמורות ההן... יענה לנו שואב הפנים: עזבו אותי, אני קשה יום, לא מבין מה אתם מדברים כלל, אף שהעולם הם רק אלו שלמדו... ומפילא לא שיד לומר שהעולם לא קבל, אין בעולם כי אם תלמידים שבררו את הנושא.

שנים נורא, ורופא השנים עקר לו את השן, וכשרצה לשלם לו, סרב, ואמר, שזה מעות הנכה, וענה בבת שחוק, שאל תספר זאת לבעלי הבתים שלי, הם יעקרו לי את השנים בתור דמי הנכה... כמו כן אני מבקש שלא יאמרו – עלי התפון, על ההוא התפון... אני מתפון רק ללמד את דרכי החיים.

כט.

את זה תקבלו מאתי שלא תניחו לעולם להטעות אתכם

יש כאלו שצועגים על דבר רבנו ז"ל, ואין להם השגה בכלל ממה הם מדברים, ואף אם רואים שיש כאלו שקוראים עצמם על שמו ז"ל, ואינם נוהגים בשורה, אני אומר לכם באמת, ברסלבר חסיד הוא רק מי שלמד את ספרי רבנו! אם לא – אתה מטעה את עצמך, ואמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן נא) את זה תקבלו מאתי, שלא תניחו לעולם להטעות אתכם, כי העולם הזה מטעה אותנו מאוד! והצרה היא, שכל אחד אומר על זולתו שהוא זה שמטעה את עצמו. אבל לזה יש עצה, אפשר לברר זאת, אייתי ספר ונחזי, נראה אם הדברים שאומר – כתובים בפנים בספרי רבנו ז"ל.

ל.

מחמת שאין למדן לישב השוא – זה נראה במשהו עמוק

אפשר להטעות אדם, שהמטעה והמטעה לא יודעים ולא מבינים, אחד יש לו ב"ח הדבור הזק, הוא מפתה ומדבר על לב שומעיו, ומחזיר בהם את דעותיו בסגנון של השגות גבוהות מהשגתם, רבנו הקדוש אומר יסוד נורא (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן סד) אודות הקשיות שיש עליו יתברך³, רבנו הקדוש מסביר שם, הוא מפרש את הקטע הראשון בספר הקדוש עץ חיים אודות החלל הפנוי שעשה, בכיכול, הבורא יתברך בכריאת העולם. כי במקום מלא אי אפשר להכניס בלום, רק באשר עושים חלל פנוי אפשר למלאות בו! בכיכול שהבורא יתברך מלא כל הארץ כבודו, והכל היה אור אין סוף, מה שיך בריאה? הצרך בכיכול לעשות צמצום, ובתוך הצמצום הוא ברא את העולם.

³ ורבנו ז"ל אמר (שיחות הר"ן סימן לב) דע כי יש עברות שהם מכניסים כפירות באדם. ויש שבאים עליהם מהשבות על האמונה מהמת שלא נולדו בקדשה כראוי. ויש שהוסיפו על זה מעשיהם הרעים שעשו בעצמם כי יש עברות שהם מויקים ופוגמים את האמונה בג"ל. ולזה צריכין בושה ולב נשבר, שמי שיש לו חקירות ומחשבות אלו הם ושלום ראוי לו להתביש מאד על אשר נולד בגשמיות פנה או שעשה מעשים כאלו שבא לזה שיבואו לו מחשבות כנגד אמונתנו הקדושה "וכבוד ה' מלא את כל הארץ" (במדבר יד, כא) כי "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו, ג). ועליו באים מחשבות הם ושלום לגרשו ולעקרו הם ושלום מאלקים חיים אשר הוא חי החיים יתברך ויתעלה שמו. ואין צריך לבאר גדל הבושה שראוי שיהיה לו כשבאים עליו מחשבות כאלו הם ושלום. ועל ידי בושה ולב נשבר על ידי זה מגרש ומשבר החקירות והמחשבות.

והנה אם הוא עשה צמצום אני חייב להגיד 'יש', ובתוך ה'יש הזה, פי אני רואה עולם! וגם 'אין' פי אם לא – לא היה עולם. שני הדברים האלו סותרים אחד את השני, וכזה נחלקו תלמידי בעל שם טוב הקדוש והמקובלים תלמידי הגר"א, אם הצמצום היה בפשוטו או שלא היה בפשוטו, פידוע.

לא.

הקשיות שאין עליהן תשובה באות מחלל הפנוי

ואומר רבנו ז"ל, שמהצמצום הזה נמשכות הקשיות⁴, אבל יש עוד מין אפיקורסית, והם החכמות שאינם חכמות. אלא מחמת שהם עמקים ואינם משיגים אותם, ומחמת זה נראים כחכמות. כמו למשל כשאחד אומר סברא שקר בגמפ"ת [גמרא, פרוש רש"י, תוספות], ומחמת שאין למדן⁵ לישוב הקשיוא שבא על ידי סברא זו, על ידי זה נדמה שאמר סברא וחכמה גדולה, אף שבאמת אינו סברא כלל. בן

⁴ גם עם דברי קבלה אפשר מאד להטעות אנשים ואכרכים, איד מטעים אדם? אומרים לשונות שהשומע לא מתחיל להבין, והוא מתפעל – הוא אומר דברים עמוקים! ואם שואלים אותו: תחזור על מה שהוא אומר... ההוא עונה: איני יכול לחזור על הדברים, שמעתי את הדרשה, אלו הם דברים גבוהים מאד! הוא אדם מסוג מרומם ביותר – הוא גלה סודות נוראים!

⁵ מוהר"א ש"נ"י ספר באן בהבלעה דבר צהות, שהיה איזה עם ארץ ששמע שמופדים מהפגיה של הנגה "קבתה זקוק לה – אין זקוק לה", והוא התערב, פי שמע פעם איזה מגיד שאמר מוכר על המשיא בתו לעם הארץ כאלו בופתה לפני הארי, והוא התבלבל בין "כבתה" לבין "בופתה" – אזא פנים האט מען (כאלו פנים יש לאלו שלא למדו ואין מבינים).

יש כּמה מְבוּכוֹת וְקִשְׁיוֹת אֲצֵל הַמְּחַקְרִים, שְׁבֹאֲמַת אֵינָם שׁוֹם חֲכָמָה, וְהַקִּשְׁיוֹת בְּמִלִּים מְעַקְרָא. אִךְ מַחֲמַת שְׂאִין בְּהַשְׁכֵּל אֲנוּשֵׁי לְיִשְׁרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה נִדְמִים לְחֲכָמוֹת וְקִשְׁיוֹת. וּבִבְּאֲמַת אֵי אֲפֹשֶׁר לְיִשָּׁב אֵלּוֹ הַקִּשְׁיוֹת, כִּי אֵלּוֹ הַקִּשְׁיוֹת שֶׁל אֲפִיקוֹרְסִית הִזְאֵת, בָּאִים מִחֲלָל הַפְּנוּי, אֲשֶׁר שָׁם בְּתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי אִין שָׁם אֲלָקוֹת בְּכִיכּוֹל. וְעַל כֵּן אֵלּוֹ הַקִּשְׁיוֹת הַבָּאִים מִשָּׁם, מִבְּחִינַת חֲלָל הַפְּנוּי, אֵי אֲפֹשֶׁר בְּשׁוֹם אֲפֵן לְמִצָּא לָהֶם תְּשׁוּבָה, תִּינּוּ לְמִצָּא שָׁם אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֵלּוֹ תִּיָּה מִצָּא שָׁם גַּם כֵּן אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִם כֵּן לֹא תִּיָּה פְּנוּי, וְתִיָּה הַכֵּל אִין סוּף כִּנְ"ל. וְעַל כֵּן עַל הָאֲפִיקוֹרְסִית הִזְאֵת, נֹאמֵר (מִשְׁלֵי ב, יט): "כֵּל בְּאֵיָּה לֹא יִשׁוּבוּן". כִּי אִין שׁוֹם תְּשׁוּבָה עַל הָאֲפִיקוֹרְסִית הִזְאֵת, מֵאַחַר שֶׁבֵּא מִחֲלָל הַפְּנוּי, שְׁמִשָּׁם צְמִצָּם אֲלָקוֹתוֹ, בְּכִיכּוֹל; נִמְצָא שֶׁכֵּל הַקִּשְׁיוֹת אִין לָהֶם שׁוֹר בְּאֲמַת, רַק מַחֲמַת שְׂאֵנוּ נִדְמִים כְּאוֹתוֹ עִם הָאָרֶץ שְׁלֹא מִבִּין, וּמִתְפַּעֵל מִהַעֲמֻקּוֹת שְׂאִין לוֹ בְּהַ כֵּל הַשְּׁנָה... כִּךְ אֵנוּ מִתְפַּעֵלִים מִתְּקִשְׁיוֹת שְׂאֵלִיבֵא דְאֲמַת – אִינָן כְּלוּם. וְכִשְׁלֹמֹדִים אֵת סְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל עִם הַתְּקַדְּמָה הִזְאֵת – אִין בָּאִים לְיְדֵי טְעוּת! כִּי בְּכָל דְּבַר מְכַרְרִים מַה רַבֵּנוּ אוֹמֵר וּמַה רַבֵּנוּ אוֹמֵר?!

לב.

המלמד הטוב מסביר היטב לתלמידים

אבל השלמות היא שנמצא אחד שיכול להכניס השגת אלקות שכל אחד יוכל להבין. כי מלמד טוב, יודע לרדת לתלמיד עד שחושב "הוא חבר שלי", תילד בא הביתה ומספר אבא אמא, הרבי ישב אתי על הרצפה ושחק אתי לגו וכו' אבל בינתיים הוא גם יודע לקרא וכו'. וכמו שאומר רבנו הקדוש (לקוטי מוֹתְרָא"ן חלק א' סימן ל) השגות אלקות, אי אפשר להשיג כי אם על ידי צמצומים רבים. מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון. כמו שאנו רואים בחוש, שאי אפשר להשיג שכל גדול, כי אם על ידי התלבשות בשכל תחתון. כמו המלמד⁶ בפשוטה להסביר שכל גדול להתלמיד, הוא צריך להלביש אותו בשכל תחתון וקטן, כדי שיוכל התלמיד להבין. דהינו שהוא מציע לו מתחלה להקדמות ושכליות קטנים שמסבב לו תחלה, כדי להבין על ידי זה המבון, שהוא שכל עליון וגדול; אם אומרים לאדם: "זה מאד עמוק... אני לא יכול להסביר לך" – הוא נשאר בקשיה. השלמות היא, שאני יכול להכניס לתוך חלל הפני... ואני אראה לך שגם שם יש אלקות... על זה מבססים ספרי רבנו הקדוש, שהם לנו כמו הדרך לחיים.

⁶ איי אחר כך? אחר כך הוא ידבר עליו כל דבר אסור... זאת היא הבחירה! אתה רוצה להיות מלמד אתה צריך להתבונן לזה גם כן.

לג.

מבחייל הרעיון! לחיות את כל החיים בשקר אחד גדול?

רַבְּנּוּ הַקְּדוּשׁ מִזְגָּלָה לָנוּ (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן קיב): 'וְהַמְשָׁבִיל הַמְבִיין
 יֵשׁ לוֹ לְהַתְפַּלֵּל כָּל יְמָיו, שְׂיִזְכֶּה פַּעַם אֶחָד כָּל יְמֵי חַיָּו, לְדַבֵּר
 דְּבוּר אֶחָד שֶׁל אֱמֶת לְפָנָיו ה' כְּרֵאוּי'; וְהַדְּבוּר הַזֶּה מִבְּחֵיל הַרְעִיוֹן
 מִמָּשׁ! כִּי נִמְצָא לְפִי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, שְׂאֲנוּ כְּלָנוּ חַיִּים בְּשֶׁקֶר כָּל יְמֵי
 חַיֵּינוּ, וְאֲנוּ חַיִּים שְׂבָעִים אִו שְׂמוֹנִים שָׁנָה וְכוּ'⁷ וְזֶה... וְכָל זֶה עֶבֶר
 בְּשֶׁקֶר וּבְרַמְאוֹת? כֵּן! כֵּן! אֹמֵר רַבְּנּוּ הַקְּדוּשׁ.

לד.

אחד בפה ואחד בלב – שרש רשתה של הפוליטיקה

בְּפִרְשֵׁת הַשָּׁבֹוע אָנוּ מוֹצֵאִים לְצַד הַוִּיקְנָאוּ בּוֹ אֶחָיו, אֶת הַשֹּׁבָב
 שְׂדִיקוֹ תוֹ"ל בְּפֶסוּק "וְלֹא יָכֵלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלוֹם" – שְׂמוּזָה רוֹאִים אֶת
 שְׂבָחָם שְׂלֹא דַבְּרוּ אֶחָד בְּפֶה וְאֶחָד בְּלֵב, דַּבֵּר כְּזֶה נְדִיר לְמִצּוֹא
 חַיִּים, אִם אֶחָד יִתְנַהֵג כֵּן, יִחְשְׁבוּ שְׂנִסְתַּתְרָה בִּינְתוֹ, הַכֵּל זֶה רַק
 פּוֹלִיטִיקָה וְצְבִיעוֹת, וְיִדוּעַ מִזֶּה שְׂאֵמֵר הַצְּדִיק הַקְּדוּשׁ רַבִּי אֶהְרָן
 רֵאמָה זִי"ע"⁸ (בְּעַל מַחְבֵּר סֵפֶר שׁוֹמֵר אֱמוּנִים וְכוּ')⁹: 'פּוֹלִיטִיק' בְּגִימַטְרִיא

⁷ גם על זה צריך רחמים גדולים, כי אנשים צעירים נתפסים בעון הדור, רחמנא ליצלן.

⁸ הנה עובד השם גדול ומפלג, וכיתי להכירו בלדותי, היינו שכנים שלו, והייתי רואה אותו יום יום.

עֲמֶלְק'. כִּי הָיָא הַשְּׁקָר הָכִי גְדוֹל, וְהָיָא הַהֲתַנְגְּלוּמוֹת שֶׁל עֲנִין זֶה שֶׁל אֶחָד בֶּפֶה וְאֶחָד בְּלֵב. וְכִתְּצָאָה מִהֲתַנְהַגוּת פְּזוּאת מְאֻבְּדִים אֶת הַבַּל.

לה.

רבנו רצה שלא נזונו מהשלחן ערוף כהוא זה

איך יוצאים מהשקר? מהי בכל זאת האמת? אמת היא רק השם יתברך! כְּשֶׁאֵתָּה מְדַבֵּר אֵל תְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ תְּמִיד, אֲבָל כָּל הָעֲבוּדָה הַזֹּאת חֵיבֵת לְהִיּוֹת קְשׁוּרָה וְהַדּוּקָה עִם הַשְּׁלַחַן עָרוּף, אִי אֲפָשָׁר לְזוּז מִהַשְּׁלַחַן עָרוּף, מַה שְּׁלֹא רַק תִּרְצָה – תִּהְלַכְהָ חֵיבֵת לְהִתְקַיֵּם! רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ בִּקְשׁ שֶׁנִּלְמַד שְׁלַחַן עָרוּף – שְׁלֹא נְזוּז מִסְּפָעִיף קָטָן שֶׁל שְׁלַחַן עָרוּף, שֶׁמִּמֶּנּוּ הִסְתַּעֲפוֹת הִתְלַכְּהָ לְמַעֲשָׂה.

ובמהלך השנים נוצרה ספרות ענפה של עולם השו"ת, אלפי ספרי שאלות ותשובות שתפקידם לברר את כל השאלות שמתעוררות בכל דור ודור, ובכל שנה ושנה. שמוזמן הגמרא, תרמב"ם, הרא"ש והרי"ף תמיד מתחדשות הלכות, שצריכים לדעתן הלכה למעשה כמו למשל בהלכות שבת מה עושים עם זה ועם זה וכו'. ועל זה ישבו חכמי הדורות לחבר ספרי שאלות ותשובות ודרבם להביא

⁹ וכן חבר את הספרים הקדושים: טהרת הקדש, שלחן המהור, נעם הלכות, מבקש אמונה, נפתלק וינסן תש"ו, ומנהגתו כבוד בחר היותם.

ראיות לדבריהם ממקום למקום ובונים ובונים עד לברור ההלכה, שבודאי צריך לזה סיעתא דשמיא, כמו שאמרו תו"ל. לכן אף על פי שצריך לעסוק בדבקות הבורא ובקרבת אלקים בעבודתו יתברך, אבל צריך להזהר שהעקר שלא לזוז מההלכה, שאז האדם נמצא בתוך גבול הקדשה, לא בן פאשר נוגע באי ציות להלכה, אפלו כהוא זה – שאז נופל לגמרי, ואינו נמצא בקדשה כלל.

לו.

ראשית ההקדמה על חלב ישראל בארצות הברית

והנה כאן בארצות הברית, עד שלא הגיע הגאון הצדיק מצעהלים ז"ל¹⁰, לא היו מקפידים על חלב ישראל, וממש לא היתה אפשרות להשיג חלב ישראל, והפל השתמשו בחלב עכו"ם. והיו אף רבנים, לומדים וגאונים וכו' שהתירו זאת בכל מיני קולות, וסמכו על זה שכתוב בחוץ מאה אחוז חלב עם אשור מהמבקר מטעם השלטונות וכו', כי חלב אחר היה מקלקל וכו', בפשהגיע הגאון הקדוש מפאממר זי"ע, הרעיש עולמות על זה: – "איך לא מקפידים על חלב ישראל?" ופעם אף ארע ספור מכהיל, שבמקומות הנפיש (קאמרי בלע"ז), שנפשו שם יהודים יראים רבים, מכרה שם גויה אחת חלב, שהיה מפרסם

¹⁰ הגאון הצדיק רבי לוי יצחק גרינוואלד זצ"ל אדמו"ר ורב אב"ד בצעהלים ואחר כך יסד בווייליאמסבורג קהל 'ערוגת הבשם', נסתלק כ"ז ניסן תש"מ.

שהוא עמיד ואינו מתקלקל... אחרי כמה שנים שהכשילה את הרבים, התברר, שהיו בכעלותה חזירים רבים ומהחלב שהלכה מהם היא ערבה בחלב, שעליו היא רשמה שהוא מאת אחוז... וכשהתברר הדבר - נענשה בענש חמור, כי עשיתה מעשה פלילי של הונאה מדרגה ראשונה. לכן הרבי מסאטמאר טען שאסור לסמוך על המבקר מטעם הרשות, כי הוא גוי, ואפשר לשחדו בכסף... והוא יעלים עין. והרי מדבר כאן באסור תורה! והתבטא פעם הגאון הצדיק מצעהלים: אמת שאני יסדתי חלב ישראל פשר בהשגחתי, אבל שותי חלב ישראל - הביא הרב מסאטמאר.

לו.

ראשית ההקפדה על חלב ישראל בארצות הברית

ספרתי זאת, כי ברצוני להדגיש איך שצריך להתוודע שלא לזוז מן השלחן ערוף כי הוא זה, שכל הנהגותיך וארחי תיך יסתוכבו על ציר השלחן ערוף, אם יש לך ראייה מהשלחן ערוף - אתה צודק! אנחנו יהודים! איננו עוזבים את החלכה!!! וגם בשקשה, אין מחפשים תרוצים איך להכשיר ולהורות קולות, שאז כבר אין ערף לכל היתדות שקף.

לח.

רבנו חזקיה ללמד בכל יום הלכה

לכן הקפיד רבנו ז"ל שנהייה בקיאים בהלכה, וכמו שמוכר (שיחות הר"ז סימן כט): ועל למוד הפוסקים הזהיר מאוד מאוד ביותר מפל הלמודים. וראוי ללמוד כל הארבעה "שלחן ערוך" בלם מראשם עד סופם בסדר. אם יכול ללמוד כל הארבעה שלחן ערוך עם כל הפרושים הגדולים מה טוב. ואם לאו על כל פנים ילמוד כל הארבעה "שלחן ערוך" הקטנים; והוא תקון גדול מאוד מאוד. כי על ידי הטאים נתערב טוב ורע, ועל ידי למוד פוסק שמכרר הכשר והפסול הפתר והאסור הטחור והטמא על ידי זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע וכמבאר במאמר ראיתי מנורת זהב ובשאר מאמרים מעלת למוד הפוסקים.

ואמר, שכל איש ישראלי מתיב ללמוד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבר. ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמוד על כל פנים איזה סעיף "שלחן ערוך" באיזה מקום שהוא אפלו שלא במקומו שהוא עומד עתה בשלחן ערוך. כי צריך ללמוד איזה דין ב"שלחן ערוך" בכל יום ויום כל ימי חייו. וכשאנו אנוס ילמוד בסדר כל הארבעה "שלחן ערוך" מדי יום ביומו וכשיגמר ויסים הארבעה "שלחן ערוך" יחזור ויתחיל ללמודם בסדר. וכן ינהג כל ימי חייו.

לט.

גם ולא יכלו דברו לשלום אינה שלמית שלכתחלה

"ולא יכלו דברו לשלום", לכאורה זה דבר טוב, שהם לא היו אחד בפנה ואחד בלב – יש לי עליך בלב, אני לא יכול לדבר איתך, והתורה מלמדת אותנו שגם זה אינה שלמות, פי פתוב: "לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך" וגו'; אם יש לך משחוח תאמר זאת! ואם אפה חושב עלי שהתרחקתי מדרך תיחדות, הוכח אותי, דבר אלי... ואני אביא את הראיות שלי, ונראה, אולי אני צודק ואולי אפה צודק, הרי יש תורה בישראל – אפשר לברר כל דבר.

מ.

טבעתי ביון מצולה – בהקמת יון הרשעה

והנה מוהרנ"ת ז"ל כותב (לקוטי הלכות פלאי בהמה הלכה ד) ועל בן נקראת מלכות יון לשון טיט תינן¹¹. שנה כמו טיט סמיך שאין אדם יכול לצאת ממונו, ומשם נמשכות כל מיני התמפרות למשחקי אולימפיה ותרבות הגוף. כגון משחק בדיורגל המפרסם, מליוני בני אדם צופים במשחקים הללו...

¹¹ המשך דברי מוהרנ"ת שם: בהינת "ביון מצולה ואין מעמד", שהוא בהינת צרה ארבה ותכופה כמו הגלות הזה הארץ והמר מאד. שעל זה צעק דוד המלך, עליו שלום, טבעתי ביון מצולה ואין מעמד. לגדל אריכת מרירת הגלות. ומלכות יון הרשעה רצו להתגבר על ישראל לכבשם, תקף הם ושלום שיתחיל הגלות אז הם ושלום בדי שלא יוכלו ישראל להתקיים.

שָׁמַעְתִּי פַעַם מֵעַרְלִיכֶעַר אִיד, שְׂוֵה גַם גְּדוֹל שְׁהַגוּיִם עֲסוּקִים
 בַּמִּשְׁחָקִים הַלְלוּ, וְנוֹצְרָה תִרְבּוֹת שְׁלֵמָה מְזֵה, וְהֵם יוֹשְׁבֵי וְצוּפֵי
 בַּמְּלִיכָוִיָּה אֶת הַמִּשְׁחָקִים, וְאָדָם מְכוֹר מְפֹשֵׁל לְמִשְׁחָק, וְאִי אֶפְשָׁר
 לְהַפְסִיקוֹ אֶפְלוּ לְאָכּוֹל כִּי תִרִי יֵשׁ מִשְׁחָק בְּעַתָּה... וְמָה הוּא רוֹאֵה שָׁם?
 זֶה בּוֹעֵט בַּבְּדוּר וְהַשְׁנִי תוֹפֵס וְכוּ', אֲבָל אִם לֹא... הֵם תִּיּוֹ גּוֹנְבִים,
 רוֹצְחִים וְכוּ', כִּדָּ לְפַחֹת הֵם עֲסוּקִים בְּהַבְלִים הָאֵלּוּ, אָנּוּ נְשִׁמּוֹת
 יִשְׂרָאֵל – יוֹתֵר חֲכָמִים מְזֵה, אֲבָל אִם אֶחָד נוֹפֵל אֶל תוֹךְ קְלַפַּת
 חֲכָמַת יוֹן – רַחֲמָנָא לִיצְלוּ, בְּאִיזָה טֵיט תִּיּוֹן הוּא נִשְׁקַע. וְכִמוֹ כֵּן כָּל
 הַתִּרְבִּיּוֹת שְׁעִשְׂוִיּוֹת לְפַתּוּחַ הַגּוֹף וְכוּ' שְׁמֻקּוֹרֵן בְּחֲכָמַת יוֹן, שְׁמִי
 שֶׁנִּשְׁקַע בְּהוֹ, קִשָּׁה לוֹ לְהַתְנַתֵּק.

מ.א.

תְּאֵרוֹת נְאוּף – הִיא גַם כֵּן חֲכָמַת יוֹן הַרְשָׁעָה

וְכִמוֹ כֵּן תְּאֵרוֹת נְאוּף גַם בָּאָה מִחֲכָמַת יוֹן הַרְשָׁעָה, שֶׁהִיא הַתְּאֵרוֹה
 הַכְּפִלִּית שֶׁל כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם, כִּמוֹ שְׂאוּמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֵלֶק
 א' סִימָן לו') וְזֶה גַם כֵּן דְּמִיּוֹן גְּדוֹל וְעָצוּם! שְׁכַאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹפֵל לְתַחוּם
 הַזֹּאת, הוּא מִתְמַכֵּר לָזֶה, וּמִסְתַּכֵּל רַחֲמָנָא לִיצְלוּ שׁוֹב וְשׁוֹב, וְאִינוּ
 מִסְגֵּל לְהַפְסִיק... וְהַיּוֹם יֵשׁ אֶת כָּל הַמְּכַשִּׁירִים הַמְּמַאִים וְהַמְּשַׁקְצִים

שְׂרָוִאִים שָׁם כָּל מִינֵי זְהֻמוֹת, וְרַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה, וְאַחֲרֵיתָם מִי יִשׁוּרְנָה¹². חֲמוֹחַ שֶׁל הָאָדָם מִטְּמֻמָּתוֹ, וְאִינוֹ מִסְגָּל לְקַלֵּט שׁוֹם דְּבָר.

מ.ב.

על ידי גם הנכה וכלו לצאת מטיט תינו

וְהִנֵּה זֶה הָיָה כָּל הַנֶּסֶם שֶׁל הַנְּכֵחַ – שֵׁיכְלוּ לְצֵאת מִטִּיט תֵּינוּ, הַנּוֹרָא וְהָאִיּוֹם הַזֶּה, כִּי בְּחֻסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִצְאוּ פֶה שְׁמֹן טְהוֹר חֲתוּם בְּחוֹתְמוֹ שֶׁל כַּהֵן גָּדוֹל – טְהוֹר לְגִמְרִי! שְׂאֵף אֶחָד לֹא נָגַע בָּזֶה... וְאֵת זֶה הִדְלִיקוּ, וְזֶה הָאִיר אֹר גָּדוֹל, וְזֶה הַמְּשִׁיף אֵת הַיִּשׁוּעָה הַנִּפְלְאָה לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְזֶהוּ כָּל עֲנִיָּן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ – לְהַחֲדִיר הַשְּׂרָאֵת הַשְּׂכִינָה, וְלַחֲכָנִים אֵת אֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵב שֶׁל כָּל אֶחָד, לְמָרוֹת שְׂכָבֵר נִשְׁקַע בְּטִיט תֵּינוּ, אֲבָל עַל יְדֵי חוֹתְמוֹ שֶׁל כַּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהוּא הַעֲנִיָּן שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא טְהוֹר לְגִמְרִי, וְהוּא יִכּוֹל לְהָאִיר לְכָל אֶחָד אֵף בְּמָקוֹם שֶׁנִּשְׁקַע לְשָׁם, רַחֲמָנָא לִיְצִלְנָּה. אֲבָל הַכֵּל צָרִיף לְהִיּוֹת קָשׁוּר וְנִעוּל עִם הַשְּׁלֵחָן עָרוּף לְבַד.

¹² וְאִפְלוּ מִי שֶׁלֹּא נִשְׁקַע בְּמָקוֹמוֹת הַמְּזוּחָמִים הַחֵם, אֲבָל עִצֵּם הַהַתְּמַכְרוֹת לְכַתִּיבַת הַוְדָעוֹת הַיָּא דְּבָר זֶר מְאֹד. נִסְעַתִּי עִם אַבְרָהָם, וּבְכָל רֵנַע, אֲנִי מְבַחֵן, שֶׁהוּא עֶסוּק בְּכַתִּיבַת הַלְּחֻיטָה הַזֹּאת, אֲנִי אוֹמֵר לוֹ, אִם אַתָּה לֹא מִתְּכַוֵּן לְהַפְסִיק, תֵּן לִי לְצֵאת מִתְּמַכּוּנִית... כִּי בְּמַצֵּב הַזֶּה אֲנִי תַּכְּף נִתְקַע בְּקִיר, וְאַחֵר כֶּף עוֹד אוֹמְרִים שֶׁהַמְּשַׁטְרָה הֵם רְשָׁעִים אֲרוּרִים...

מג.

השכטים התירו את דמו של יוסף אחיהם

הנה השכטים לא דנו את אחיהם לבק זכות, עד שהתירו את דמו, שמעון ולוי הם לא היו סתם, מלוי יצא... הם לא השתעבדו במצרים, כי היתה להם קבלה ממושה ויעקב – לא להמשיך אחר המצרים... שבתחילה פתו את נשמות ישראל שהם יתנו כסף. כי בשנופלים – כבר קשה לצאת מזה, ואיך בא דבר כזה, שדיקא צדיקים גדולים באלו בשמעון ולוי ירצו להרוג אותו, מאת ה' היתה זאת, ללמדנו שכל אחד יכול לבוא לידי עקמומיות ולהתיר את דם זולתו, רחמנא ליצלן.

מד.

יוסף הצדיק בבית הספר

מכרו את יוסף וכו' עד שישב בבית האסורים¹³ עד כדי כד! יוסף הצדיק החזיק מעמד שם, ויש לנו בפסוק האחרון שבפרשת וישב שהוא אמר אל שר המשקים תעשה לי טובה תזכיר אותי לפני פרעה, בתוב (מ, כג): "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחתי";

¹³ תתארו לעצמכם מה זה בית הספר, אני מאחל שאף אחד לא יתנסה בזה, כמה יהודים נרדפים במאסר, רחמנא ליצלן, ורק בגלל שמות בשביל כמה דולרים, אני לא מדבר, אנשים עשו דברים שצריך מאוד להזהר מהם, רבנו הקדוש הזהיר שלא לפעל בנגד חפי המדינה, איך שלא יתנה, אפשר להאסר למשד ומון ממשד, רחמנא ליצלן.

פֵּרֶשׁ רִשִׁי - בּוּ בַיּוֹם; וַיִּשְׁכַּחְהוּ - לְאַחַר מִכָּאן, מִפְּנֵי שְׁתַּלָּה בּוּ יוֹסֵף לְזָכְרוֹ הַזְמַק לְהִיּוֹת אֲסוּר עוֹד שְׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מ): "אֲשֶׁרִי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטַחוֹ וְלֹא פָּנָה אֶל רְהָבִים", וְלֹא בָּטַח עַל מִצְרַיִם הַקְּרוּיִם רַחֵב. וְכֵן אֵיטָא בַּמְדָּרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פט, ג): "אֲשֶׁרִי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטַחוֹ" (תְּהִלִּים מ, ה) - זֶה יוֹסֵף. "וְלֹא פָּנָה אֶל רְהָבִים" - עַל יְדֵי שֶׁאָמַר לְשֶׁר הַפּוֹשְׁקִים זְכַרְתָּנִי וְהִזְכַּרְתָּנִי נִתְּוַפֵּן לוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים; וְלְכַאֲרָה קִשְׁוּה, הַלּוֹא לְפִי פְּשׁוּטִי נִמְצָא לְפִי זֶה שֶׁהוּא לֹא בָּטַח בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְכַאֲרָה? וְאֵיךְ דָּרְשׁוּ עָלָיו, שֶׁלֹּא בָּטַח עַל רְהָבִים וְכו'.

מה.

בְּקִשְׁתּוֹ שֶׁל הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי צְבִי בֶן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זי"ע¹⁴

הַיּוֹם הַיֵּאֲרָצִיט שֶׁל הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי צְבִי בֶּנּוּ יַחִידוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע, (מְלֻכָּד בַּתוֹ הַיְחִידָה מֵרַת אֲדֵל), וְאָמַר לוֹ: אֲוֹתָךְ הוֹרְדָתִי לְעוֹלָם וְכו', הֵיוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים¹⁵ [וְשְׁתֵּי בָנוֹת], הוּא הַתְּגוּרָר בְּקוֹנְסְטַנְטִין-יִשָּׁן, הוּא הָיָה צָדִיק נִסְתָּר וְכָל כּוֹ נִחְבָּא אֶל הַכְּלָיִם, שֶׁאֵף אֶחָד לֹא יָדַע מִמֶּנּוּ, וְהַפְּלֵא הוּא, שֶׁיִּדְעוּ שֶׁהוּא בֶּן הַבַּעַל שֵׁם

¹⁴ נִסְתַּלַּק ז' טַבַּת תַּק"ם.

¹⁵ א. הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי דָב בְּעַר מֵאוֹלִינוֹב ז"ל. ב. הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶהְרֹן מִסִּיטִיב ז"ל. ג. הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹתֵק מִפְּבִלִיטֵשׁ ז"ל. - זְכוּתָם תִּגְנֵן עֲלֵינוּ.

טוב, אבל ממונו לא עשו שום עסק¹⁶, הוא היה כל כך עני, שלא היה לו אפילו כרטיס מזון סעודה אחת לאשתו וילדיו, לא עלינו, פעם הציקה לו כל כך העניות, עד שנעמד ליד המזוזה, ובכתי: רבוננו של עולם! אני לא יכול לסבל יותר בזאת עניות, ומבקש שיאספו בשבילי מעמדות, תפלתו נענתה בארח פלאי, בשבת הבאה, בשהגיע להתפלל בבית הכנסת, קהל המתפללים החלו להתלחש: זהו הבן של הבעל שם טוב, מאיפה יש לו פרנסה? צריכים לארגן לו 'מעמדות', כל העולם מדבר מהבעל שם הקדוש וכאן יושב בנו ולא עולה בדעתנו בכלל שהוא צריך אבל... ובינתיים הם אספו, הוא יביא את זה, והוא יטפל בזה כו', ואז הוא תפס את עצמו: געוואלד און געשרינג רבוננו של עולם! מה עשיתי פה, אבדתי את האמונה שלי, הפסדתי את הבטחון שלי? ברוך השם עזרת לי כל השנים, הרי לא נולדתי אדם מול, כל השנים, ברוך השם, עזרת לי בזמנים הקשים והמרים ביותר שהיו לי. אני הוא נעמד טוב ליד המזוזה ובקש רבוננו של עולם! אני מבקש ממך, הטאתי, שכחתי ממך, נפילתי אל קטנות המוחין שבקשתי שיאספו לי, ובדאי

¹⁶ זהו הדוש, מה נקרא "נסתר", יודעים שהוא יותר מבקש, ואף על פי כן יכול להיות נסתר, וזהו הסתרה שבתוך הסתרה מה נקרא צדיק נסתר? הוא עשה לך טובה, הוא עזר לך, אבל הוא כלום...

בְּשֶׁהֱלַךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּמוֹצָאי שַׁבַּת בְּמַעְרִיב, כָּל אֵלֹהֵי שְׂתַכְנְנֵנו לְאַסֵּף
וְחִלְקֵנו תַּפְקִידִים – בְּלֵם שְׂכָחוּ.

מו.

גם יוסף הצדיק בקש שהוא ישכח אותו

וּבָזָה מְבֹאָרִים צְדִיקִים מִה לְשִׁחִיָּה אֲצֵל יוֹסֵף הַצְּדִיק – "אֲשֶׁרִי הַגֹּבֵר
אֲשֶׁר שָׁם ה' מְבַטְחוּ" – זֶה יוֹסֵף, בְּיָדָי זֶהוּ יוֹסֵף! וְזֶה לְשִׁמוּכָן
מִתְתַּוְּרָה בְּדִיוֹק הַפּוּךְ, זֶה כִּי הוּא כֵּן הִלְךְ אֲלֵיהֶם, אֲכַל הַפְּרוּשׁ הוּא,
"וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמִּשְׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ" – לְשִׁיּוֹסֵף הַצְּדִיק הִתְחִיל
לְכַפּוֹת: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! הִתְחַזְּקֵנִי מֵעַמֵּד כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ, אֲחֵי מִכְרוּ
אוֹתִי וְהִמְצִיאוּ עָלַי עֲלִילַת דָּם, וּבְסוּף אֲבִדְתִי אֶת הַשֶּׁכֶל, וְאֲנִי אוֹמֵר
אֵל שֶׁר הַמִּשְׁקִים – מִצְרֵי סְרוּהָ, עֲשֵׂה לִי טוֹבָה תִּזְכֵּיר אוֹתִי לְפָנֶי
פְּרַעְהָ, שְׂכַחְתִּי אוֹתָךְ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! עֲשֵׂה לִי טוֹבָה שֶׁהוּא יִשְׁכַּח
אֶת מַה שֶׁבִּקְשָׁתִי מִפְּנֵי. וּבָזָה מְבֹאָר הַיֵּטֵב הַפְּסוּק מִה שֶׁרִשְׁ"י
אוֹמֵר, "בּוּ בַיּוֹם שָׂכַח אוֹתוֹ", וְלָמָּה? כִּי יוֹסֵף בִּקֵּשׁ שֶׁהוּא יִשְׁכַּח אוֹתוֹ,
עַד אֲשֶׁר "קִץ שֵׁם לַחֲשׂוֹךְ" – בְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן – הוּא נִזְכָּר בּוּ.

מו.

העקר לומר – אכל אשמים אנהנו

בְּפְרֵשֶׁת הַשְּׁבוּעַ אָנּוּ מוֹצְאִים, אֶת כָּל הַגְּלִגּוּלִים שֶׁגִּלְגַּל עִמָּם יוֹסֵף
הַצְּדִיק, שֶׁהָאֱהִים חָשְׁבוּ שֶׁהוּא מִלְךְ מִצְרֵי, עַד שֶׁנִּשְׁפְּרוּ לְגַמְרֵי,

ואמרו: אבל אשמים אנחנו! וכי רצה יוסף לצער אותם? אלא שיוסף הצדיק ידע שהם מכרחים לומר "אבל אשמים אנחנו"... המדרש (בפרשת השבוע) אומר דבר נורא (בראשית רבה צג, י): "ויתן את קולו בבכי ולא יכלו אחיו לענות אותו" – אבא בהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קמנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו הדין הוא דכתיב ולא יכלו אחיו לענות אותו פי נבחנו מפניו, לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויזכיר כל אחד ואחד לפי מה שהוא שגאמר (תהלים ג) אוכיח ואערכה לעיניך על אחת כמה וכמה.

מח.

בושה מהחטא – בבשת גנב כי ימצא

מאדם בעור ודם מתבישים, כמה נהיה זקוקים להתביש מאת הבורא כל עולמים, באשר אדם נתפס בשקר – כמה בושה מכסה את פניו, כמו שכתוב (ירמיה פרק ב, כו): "בבשת גנב כי ימצא". זכורני, שראיתי זאת במוחש בשהייתי בחור צעיר, ראיתי איך מכניסים גנבים למכונת משטרה, והגנבים לא מסגלים לצעד לתוך המכונת בלי לכסות את פניהם... כמו שהמדרש הנ"ל אומר: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, מה אם האחים התבישו מיוסף, איך נתביש מהבורא כל עולמים...

מט.

הכל מקלט הכל מתער אי אפשר להכחיש

האם אנחנו יכולים לתאר לעצמנו את הבושה הגדולה והנוראה שתהיה לנו, באשר ישאלו אותנו מה עשינו. היום יש אפשרות להקליט כל דבר שנאמר ונעשה, יש הנזהרים לא לדבר דברים מרעבים והסוים בפלפון, פי חלה יכול להקליט אותך, אתה תאמר אני לא אמרתי זאת וזאת, והנה משמיעים לך איך שאתה מקלט... וכן מתעדים בהסרטה כל מה שמתרחש עד שאין אדם יכול להכחיש בלל.

נ.

אין שומעת ועין רואה גם את המחשבות

עכשו תתארו לעצמכם בחור צעיר מסתכל בזוהמא, אף אחד לא רואה, אבל מלמעלה יש הסרטה שאפשר לראות את מעשיך, עוד לא המציאו מכונה שיכולה להקליט את המחשבות, אבל מלמעלה קולטים הכל, גם את כל המחשבות שלך, בשאדם נתפש בשקר הוא מאדים מבושה, רק אם יש לו פני פח... אז לא אכפת לו, ואז הוא צוחק מאחורי גבו, אבל אדם מן הישוב, מרגיש אי נעימות עצומה באשר נתפש במעשה בלתי הגון שלא יכול להכחישו, ועל זה נאמר

אזי לנו מיום הדין אזי לנו מיום התוכחה, אדם יכול מאוד להטעות את עצמו בזה העולם, אבל ביום ההוא – לא יועיל לו שום דבר!

נא.

להארים מבושה מלפני השם ותברך

ידוע מה שרַבְּנֵנוּ תְּקַדֹּשׁ אָמַר פֶּעַם לְמוֹתְרַנִּית וְ"ל – הָאֵם אֶתָּה נַעֲשֶׂה אָדָם מְבוֹשָׁה מִלִּפְנֵי הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ? הֲיֵנּוּ אָדָם שֶׁנִּתְפַּשׂ עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין רְאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ, הוּא נִהְיָה אָדָם, רָצָה רַבְּנֵנוּ תְּקַדֹּשׁ לְהִבְחִיר לְמוֹתְרַנִּית אֵיךְ שֶׁצָּרִיךְ לְהֵאָדִים מְבוֹשָׁה מְנוֹכְחוֹתוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא שְׂרוּאָה אֶת מַעֲשֵׂינוּ בְּכָל עֵת וְרַנְעָ... וְכָל הַמִּתְבַּיֵּשׁ לֹא בְּמִתְרָה הוּא חוֹטֵא (נְדָרִים כ' ע"א).

נב.

המפתח של התבודדות – מדת האמת ובושה מלפניו ותברך

והנה זכינו להתקרב אל רבנו הקדוש, שהוא מסר בידינו את המפתח של התבודדות. מהי התבודדות? שאדם שופך את לבו אל הבורא יתברך, תגלה את הכל: רבונו של עולם! עשיתי זאת וזאת, רבונו של עולם! הלכתי לכאן ולכאן, ועשיתי זאת וזאת... שזו היא מדת האמת שאנו מספרים אל הבורא יתברך כל מה שקרה. ואף שהבטחתי להקדוש ברוך הוא פעמים רבות, ואף על פי כן הייתי בכלב שב על קאז, כמו שאומר מוֹתְרַנִּית וְ"ל: כָּל בָּרָה תְּרַבֵּה פְּעָמִים אִמְרָתִי זֹאת – וְאֵנִי לֹא עוֹמֵד בַּמִּלָּה שְׁלִי... מַה הַפְּרוּשׁ שֶׁל זֶה?

אלא שרצה להחזיר באדם את ההתבודדות הזאת, בתמימות ובפשיטות גמורה, תגיד זאת כל כך הרבה פעמים, עד שתתחיל להתבייש: רבוננו של עולם! אני כבר מתבייש לחטא, כי כל כך הרבה פעמים הבטחתי, וכל זה הוא עצם הענין של התבודדות – שהאדם צריך להיות 'פתוח' עמו ותברך, לגלות לו את כל מסתרי לבו, ואת כל המעשים הנעלמים שעשה ומתחרט עליהם, ובכך זוכה גם לבחינת בושח מלפניו ותברך, שיתבייש מהיום והלאה לחטא אליו ותברך.

נ.נ.

תקובתא מלכא במלכא – יחוד של יסוד ומלכות

ופרשת השבוע פותחת – ויגש אליו יהודה. אחרי שיוסף כבר סבב וסבב, והם אמרו כבר: "אבל אשמים אנחנו", יהודה נפגש עם יוסף, ועל ההתועדות הזאת שביניהם, יש תלי תלים של ענינים גבוהים ורמים – לא יכילם הרעיון, וכמו שאיתא בזהר הקדוש: דא תקובתא מלכא במלכא – שניהם היו מלכים. ומוכא בפפרים הקדושים כי באן תיה יחוד של יסוד ומלכות, כי מדתו של יוסף, היא מדת צדיק יסוד עולם, בחינת ברית, ומדתו של יהודה היא המלכות, סוד האמונה הקדושה, קבלת על מלכות שמים. כי בשם

'יהודה' יש את שמו יתברך, מוציאים את האות ד' יש את השם הקדוש הו"ה, ברוך הוא, האות ד' מרפזת על אמונה, פי דלית היא 'דלית' לה מנרמה בלום! ואיתא במדרש (בראשית רבה צה, ו): "יהודה אפה יודוך אחיד" – אומר רבי שמעון בן יוחאי יהיו כל אחיד נקראין על שמה, אין אדם אומר ראובני אנה שמעוני אנה אלא יהודי אנה. ולכן יצא מפנו משיח והמשה מלכות בית דוד, כי יש בשמו שם הו"ה, שהוא גלוי אלקות שיהיה על ידי משיח.

נד.

על ידי שמירת הברית זוכים למחשבות קדושות וכן להפך

והנה כתוב (דברים ל, יב): "מי יעלה לנו השמימה", ראשי תיבין מיל"ה, וסופי תיבין הו"ה (תקוני זהר דף קלא ע"א). רבנו הקדוש אומר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כג) שכל יהודי נקרא צדיק על שם שנמול. ונהו מי יעלה לנו השמימה, שהפוח יהיה מרומם ותמיד יחשב רק על רוחניות, זה רק באשר זוכים לשמירת ברית קדש בתכלית השלמות, ובכל יהודי תקוק שם הו"ה בעת מלתו פידוע, ונהו השכיכות של יהודה – כל יהודי! עם יוסף – שמירת הברית.

נה.

דְּרָכֵם שֶׁל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל – בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת וּמִתְקַנּוֹת

כְּתוּב (דְּבָרִים ג, ז): "כִּי אַתֶּם הִמַּעַט מְכַל הָעַמִּים" – כִּי אַתֶּם מְמַעְטִים
עַצְמְכֶם לְפָנַי (הַלֵּין פֶּד ע"א). וְדָרְכֵם שֶׁל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַחְזִיק אֶת
עַצְמְכֶם בְּעֲנֻה וּבְקִטְנוּת, וְאִם אֵין אֲנִי מְקַטְיְנִים אֶת עַצְמֵנוּ כְּרְאוּי –
הָרִי שֶׁהַגּוֹיִים הִרְשָׁעִים כָּבֵר דּוֹאֲגִים לְהַקְטִין אוֹתֵנוּ, כְּדִי שֶׁנִּזְכֹּר אֶת
הַנְּקֻדָּה הַיְהוּדִית שֶׁלָּנוּ. וְאֵיתָא בְּגִמְרָא (יְכָמוֹת עַט ע"א): שֶׁלְשָׁה סִימְנִין
בְּאוּמָה זוֹ, הִרְחַמְנִים, הַפִּישָׁנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים. וְהַמִּדּוֹת הַלְלוּ תְלוּיוֹת
אֵלוּ בְּאֵלוּ, כְּגוֹן אִישׁ יְהוּדִי יוֹשֵׁב לְאָכַל סְעוּדָה, וְהוּא רוֹאֵה אֶת
זוּלָתוֹ, הוּא מִתְבַּיֵּשׁ לְאָכַל לְבַד, הוּא מְרַחֵם עָלָיו, וּמְפִילָא הוּא גּוֹמֵל
עִמוֹ חֶסֶד, וּמִצִּיעַ לוֹ לְבֹא לְאָכַל עִמוֹ... הוּא כְּבֵר יִסְתַּדֵּר, וּמִתְחַלֵּק
עִם זוּלָתוֹ בְּמַה שֵׁיֵשׁ לוֹ.

נ.ו.

וְהִרְאָה לָהֶם הַמִּילָחִי – שְׁלֵא פָנִים בְּכַרִּית

מִתְנַעְדִים יוֹסֵף וַיְחַוְּדָה, יִסוּד וּמִלְכוּת, וְכֵאֵן יוֹסֵף נִתְגַּלָּה לְפָנָי אֲחִיו,
וְאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ (בְּרַאשִׁית רַבָּה צג, ח): אָמַר לָהֶם יוֹסֵף לֹא כָּד אָמַרְתֶּם
שֶׁאֲחִיו שֶׁל זֶה מֵת אֲנִי אֶקְרָאֵנוּ וַיִּבֹא אֲצִלְכֶם וְהִיָּה קוֹרָא יוֹסֵף בֶּן
יַעֲקֹב בּוֹא אֲצִלִּי יוֹסֵף בֶּן יַעֲקֹב בּוֹא אֲצִלִּי וְהִיוּ מִסְתַּפְּלִין בְּאַרְבַּע
הַנּוֹת הַבֵּית אָמַר לָהֶם מַה אַתֶּם רוֹאִים אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם מִיָּד פִּרְחָה
נִשְׁמָתָן שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יָכְלוּ אֲחִיו וְגו' וְלֹא הֶאֱמִינוּ לוֹ עַד שֶׁפָּרַע עַצְמוֹ

והראה להם המילה. הינו שהראה להם שלא פגם באות הקדוש, ועמד בנסיגות – מורא'דיג! "ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבגלו מפניו" – פרש רש"י, מפני הבושה. ואיתא בזהר הקדוש, שהיה להם פחד נורא ממנו, וכי אדם יכול לעמד בנסיגון שכונה שעמד בו יוסף הצדיק? להשאר בקדושה בזו אחר טמאת וערות מצרים?

ומי יכול לתאר את רבוי הנסיגות שעוברים כל אחד ואחד במשך ימי חייו בזה העולם – נסיגות קשים ומרים, לכל יהודי יש את הנסיגות המיוחדים שלו, ואשרי מי שזוכה לעמד בכלם, ולומד מעגנון יוסף הצדיק איך צריך לעמד בנסיגון, ולעמת זאת, זה מלמד אותנו שצריך ללמד זכות על כל נשמות ישראל, יהיה מי שיהיה ויהיה מה שיהיה, כי מי יודע את הנסיגות שיש לוילתו].

נז.

ללמד זכות על כל ברירה ועל כל הנחנה

וצריך להזהר שלא ללעג על אף אחד, ואף שנדמה שזה כף וזה כף, הרי יש לנו את החוב ללמד זכות על כל ברירה, יהיה מי שיהיה, כי אין אנו יודעים מה שעובר על הוילת. גם אם רואים אחד, שבינתיים אין לו עוד התבודדות, הקדוש ברוך הוא יעזר ופיצו לו כל כף את ספרי רבנו, הוא גם 'פול' אל זה, [בשאני שוחה באיזה מקום באים

אלי בְּשָׁקֵט אֲבָרְכֶם, וְלוֹחָשִׁים לִי: "יִישָׁר כַּחַ" וּבֹרְחִים... וַיֵּשׁ שׁוֹמְפֹטִירִים בְּשָׁקֵט: "אֲנִי הַתְּלָמִיד שֶׁלְּכֶם... וְאִם לֹא אֵלֹה הַסְּפָרִים הֵייתִי כְּבָר מִזְמַן תּוֹלָה אֶת עֲצָמֵי אוֹ קוֹפֵץ לְנֶהֱרָ", בְּרוּךְ הַשֵּׁם, שֶׁאֲנִי רוֹאֵה שְׁלֵמֹת שֵׁשׁ בְּאֵלֹה שְׁמוֹדֵבְרִים וּמְצַפְצָפִים אֲבָל לְעַמְתָּם יֵשׁ בְּאֵלֹה אֲשֶׁר מְחִיִּים אֶת נַפְשָׁם עַד מְאֹד, וְהַסְּפָרִים הִלְלוּ הֵם כָּל חַיִּוֹתָם.

נח.

צְרִיף לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַנְּהַגַת הַדוֹר הַאֲחֵרִין

עֲלִינוּ לְלַמֵּד זְכוּת עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַבִּין שֶׁהַתְּנַהֲגוֹת הַדוֹר הַאֲחֵרִין, וּבִפְרָט בְּעֵינֵי הַנְּהַגָה, הוּא לְטוֹבַת הַדוֹרוֹת הַעֲתִידִים, וְאִם שְׁלֵפְעָמִים יֵשׁ קְשִׁיָּא לְאָדָם, הָרִי אֵין זֶה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת כְּפִי שֶׁתִּיָּה בַּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, צְדִיקִים קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים, וְכַעַת יְכוּלִים לְהַכְתִּיר אֵיזָה אֲבָרָה לְרַבִּי, וְהַמּוֹנֵי יְהוּדִים שָׂרִים וְרוֹקְדִים – "כְּזֶה רָאָה וְקַדַּשׁ!" וְכוּ'. וַיֵּשׁ רַבִּים שֶׁתְּמַהִים עַל הַמְּרָאָה הַזֶּה, וְגַם לוֹעֲגִים לָזֶה, וְקוֹרְאִים לְכָל אֵלֹה הַנּוֹחִים אַחַר מְנַהֲיֵי הַדוֹר, שֶׁהֵם חַיִּים בְּשָׁקֵר וְכוּ', וְעֲלִינוּ לְהַבִּיט בְּעֵינֵי אַחֲרֵת עַל כָּל זֶה.

נט.

מַעֲשֵׂהוּ שֶׁל הַבָּאָר כּוּם חַיִּים עִם בְּנֵי קַהְלָתוֹ הַמְּגוֹשְׁמִים

מספר על הצדיק הקדוש ה'באר מים חיים' זי"ע¹⁷, בשהגיע להתגורר במחוז בוקובינה שברומניה, והתמנה לרב העיר צ'רנוביץ, שהתושבים שם היו אנשים מגשמים מאד, ובדרךשתו בשבת – הבחין שיש תערובות בין אנשים לנשים, ומחה על זה נמרצות, בשבת הבאה שוב ראה כך, ושוב מחה, בשבת הבאה, צעקה עליו אשה אחת: פושע ישראל זקן! אתה מפריע לנו את ענג השבת... הם היו כל כך מגשמים, שלא הבינו שיש בזה איזו בעיה¹⁸... יש מכתב מפרסם מבעל 'באר מים חיים', אודות חזן שמונו בקהלתו שהיה מחילל שבת ואוכל נבלות ומרפות, והוא עשה רעש גדול כאן אתה בשום פנים ואפן לא תהיה חזן, קראו לו 'שמעון', וכתב הבאר מים חיים מכתב לרבני הארץ, מה עושים הרי יש כאן חזן שמעון, שהיה דורש את כל העשין' שבתורה (לשון

¹⁷ הצדיק הקדוש רבי חיים (סירר) מטשערנאביץ זי"ע, בעל 'באר מים חיים' על התורה, ובעל 'סדורו של שבת' על קדשת שבת, שער התפלה על התפלה, ארץ חפץ על מאמרי חז"ל וכו'. אצלו בערה מאד קדשת שבת, כמו שרואים בספרו הקדוש 'סדורו של שבת', וכן בספרו הגדול 'באר מים חיים' על פרשיות התורה, שנכתב באריכות גדולה, והיו צדיקים אומרים, שהאריכות עוד לא התחילה... הוא היה רגיל לומר 'תורה', לפני ארון הקדש פתוח בליל ששי, ואמר אז דרושים נפלאים על פרשת השבוע, ושם ישב כותב וכתב את התורות הנפלאות, נסתלק בכ"ז פסליו – גר שלישי דחנכה תקע"ה.

¹⁸ מוה"רא"ש נ"י פנה לאחד הנוכחים ואמר: אביך הלך להפיץ כאן קונטרסים מתרגמים לרוסית, הוא רואה יהודי הולך לקנות ביום שישי בשר של דבר אחר רחמנא ליצלן. הוא פנה אליו בתמיהה: הרי אסור לאכול את זה? והוא ענהו בתמימות: "למה אתה אומר שאסור לאכול את זה? אני קונה את זה לכבוד שבת" וכו'.

אכילה, באידיש 'עסן', והוא על משקל "את" – את החזיר ואת הארנבת ואת השפן, הוא אוכל את הכל, כיון שהגיע ל'את ה' אלקיך תירא' פרש; מה עושים עם פנה חזן?

והחלו לרדף אותו – אתה מפריע לנו את ענג השבת, כאן אסור לרקד, וכבר הביאו חזן שיודע לשיר כל כך יפה ואתה מסלקו וכו', הוא היה צריך לברח מחמתם, והלך אל העיר פאלטיטשאן, שם היו אנשים יותר מגשמים, עד שקבע משכנו בארץ הקדושה, בשנת תקע"ג¹⁹.

ס.

כאן לא רוקד אף אחד, רק הרבי רוקד

הבעל שם טוב הקדוש זי"ע שלח את התלמיד הראשון שלו, בעל התפלה בבית מדרשו – הצדיק הקדוש רבי יעקב קאפיל הסיד זי"ע²⁰, ואמר לו: "מחוז מרמרוש זהו הגן שלך – הוא שגד אליך", ובבואו לשם, הוא כבר התנהג אתם אחרת, רגע... אתם כאלו 'פוערן' מגשמים? כאן לא רוקד אף אחד! רק הרבי רוקד! וזו בלכם... זהו מקור הרעיון המסתתר מאחרי הנהגת החסידים – "כאן

¹⁹ ושם חלקת מחוקק ספון, בבית העלמין העתיק בצפת תובכ"א.

²⁰ אבי שושלת קאסוב וויניץ, נסתלק ט"ז אלול תקמ"ז.

לא רוקד אף אָחד, רק תרבי רוקד!" פֿשֶׁהרבי רוקד צָריכים לעשות
הרחקה לגמרי, אָני אָביא אַת הקוגל שלי כו', והנשים תעמדנה שם,
זֶה חם זֶה שוֹרף... הכנתי שְׁצָרִיךְ לְהִזְהַר שְׁלֹא לְלַעַג וְכוּ', פֿי רק כּוֹד
קָרְבוֹ שְׁלִשְׁלֹת שְׁלֹמֶה, הַקִּימוֹ דוֹרוֹת יָפִים וְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

סא

השיחה הנפלאה של ארמורי רעש זי"ע

כמו שמוספר, שְׁהַגָּאוֹן הַקְדוֹשׁ בַּעַל 'מְרֵאָה יְהוֹקָאָל' מְדַעֵשׁ זי"ע²¹,
אָמַר: מְאַנְשִׁים פְּחוּתִים עֲשִׂיתִי יְהוּדִים, חֵם לֹא הִנְיָחוּ תְּפִלִּין וְלֹא
שָׁמְרוּ שִׁבְתָּ. הַגִּיעַ בְּנוֹ הַגָּאוֹן הַקְדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם מְעַנְדֵּל בַּעַל
ה'מְעַנְדֵּלֵי צְדָק'²², וְאָמַר, בְּרוּךְ הַשֵּׁם! עֲשִׂיתִי מִחֵם יְהוּדִים יְרֵאִים
וְשְׁלָמִים. אַחֲרֵי זֶה הַגִּיעַ בְּנוֹ, הַרַב הַקְדוֹשׁ רַבִּי מוֹשֶׁה מְדַעֵשׁ זי"ע²³,
וְעָשָׂה מִחֵם חֲסִידִישׁע אִידֵן! פְּכָה מִתְּנַהֲגָת שְׂרִשְׁרַת הַדוֹרוֹת
בְּשִׁמְרַת הַיְהוּדוֹת... וְנוֹכַחְתִּי שְׁצָרִיךְ לְדוֹן אֶת כָּל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
לְכַף זְכוּת, וְכָל הַתְּנַהֲגָה שֶׁל הַקְהֵלוֹת בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, הִיא

²¹ הַגָּאוֹן הַקְדוֹשׁ רַבִּי יְהוֹקָאָל פֿאַנְעט מַגְדוּלֵי תַלְמִידֵי הַרַב הַקְדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם מְעַנְדֵּל מְרִימְנוֹב, נִסְתַּלַּק
כ' בְּנִסָּן תר"ה בַּעַל שׁוֹת מְרֵאָה יְהוֹקָאָל.

²² הָיָה תַלְמִיד מְרֵן הַחֵתם כּוֹפֵר זי"ע בְּנִגְלָה, וְשָׁל מְרֵן הַיִּשְׁמַח מוֹשֶׁה זי"ע בְּחִסְדוֹת, בַּעַל מַחְבֵּר שׁוֹת
'אֲבִי צְדָק', 'שְׁעָרֵי צְדָק'; נִסְתַּלַּק י"ג תְּשֵׁרֵי תרמ"ה.

²³ נִסְתַּלַּק כ"ד בְּסִיוֵן תרס"ג.

שְׁמִירָה לְדוֹרוֹת, וְכֵן זֶה צְרִיף לְהִיּוֹת, מִן הַשָּׁמַיִם – יְהוּדִים צְרִיכִים
לְדוֹן זֶה אֵת זֶה לְכַף זְכוּת.

סב

לְמִרְזַת שְׁמוֹב שְׁנַש קְהֵלוֹת קְהֵלוֹת עִם רַבֵּי וְכוּ' – אֲבָל צְרִיף לְהַזְהֵר מֵאֹד מִמְחֻלְקָת
אֲבָל צְרִיף לְהַזְהֵר מֵאֹד שְׁהַעֲנִין הַזֶּה, שֶׁכֵּל אֶחָד נִמְנָה עַל קְהֵלָה
וְחִסְדוֹת מְסִימָת, לֹא יִגְרַם לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַחְזִיק בְּמִחְלָקָת, וְזוֹהִי
כָּל הַגְּלוּת שְׁלָנוּ, כִּי בַעֲזוֹתֵינוּ הַרְבִּים כָּל אַרְיֵכוֹת הַגְּלוּת הַפְּרָה
הַזֹּאת נֹבַעַת רַק מֵיִצָר הַמִּחְלָקָת שְׁעֵדִין מְרַקֵּד בֵּינָו, וְאֵלוֹ הַשְּׂרוּיִים
בְּמִחְלָקָת נְדָמָה לָהֶם בְּבִטְחָה שֶׁהֵם אֵלוֹ הַמִּחְזִיקִים בְּאַמַּת יוֹתֵר
מוֹזִילָתָם, וְעַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֶסֶד אֱלֹהִי, וְצְרִיף לְבַקֵּשׁ מִפְּנֵי יִתְפַּרֵּד
בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים שִׁיִּמְלֹט מִהַשְּׁקֵר וְהַפְּעוּת הַזֹּו שֶׁל מִחְלָקָת, אֲשֶׁר
רַבִּים וְטוֹבִים נִכְשְׁלוּ בָּהּ.

סג

מִשָּׁל לְמַלְמֵד שֶׁמְנַקֵּה אֵת הַיְלָדִים וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִסְרַחֲזָנָם
וְהַנְּהָ אֵף שֶׁאֲפָשֵׁר לְהַתְּלוֹצִין וְלִלְעוֹג מִכָּל הַדְּבוּרִים הַלְלוֹ. אֲבָל תְּרִי זֶה
נִמְשָׁל לְאוֹתוֹ הַמַּלְמֵד הַהוּא, שֶׁלְּפַעֲמִים בְּקַטְוָנוּ נֹדֵף רִיחַ לֹא נְעִים
מֵיְלָדִים קְטַנִּים שֶׁפָּרְחוּ, אֲבָל הַמַּלְמֵד מוֹכֵן לָזֶה – לְנִקּוֹת אֵת הַיְלָד
מִטְּנוּפּוֹ, לְרַחֵץ וְלִשְׁטֹף אוֹתוֹ, וְגַם לְהַחֲלִיף לוֹ לְבָגָדִים תְּדוּשִׁים וְנִקְיִים,
וּבֵין כֵּן הוּא לוֹמֵד לְקִרְא הַיֵּטֵב, וְיוֹדֵעַ מִשְׁגִּים תְּדוּשִׁים, הַכֵּל הַיְדוּת
לְטַפּוּלוֹ הַפּוֹסֵר שֶׁל הַמַּלְמֵד. כִּמוֹ כּוּ, כִּי אֵין בַּעֲנִין שְׁלָנוּ, כָּל הַמִּתְקַרֵּב

אלינו זוכה לצאת עם מקרא, משנה, גמרא והלכה וכו', וזה כל תפארתו, שזוכים כל הבאים בשערינו לקנות לעצמם חזן אמת ונצחי, ואחרי כל זה – אתה יכול ללכת ולהשמיץ ולדבר עלינו כל דבר אסור, וללעג מאחורי הגב²⁴ – אני רגיל בכגון דא²⁵, דוד המלך אמר לשאול, בשברר אצלו אם אינו חושש, נאמר (שמואל א' יז, לו): ”גם את הארי גם הדוב הפה עבדך”. אבל ברוך השם, הלכת עם מקרא עם משנה עם גמרא, ברוך השם פאן קונים את זה. ואמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן רפז): ”מה יש להאדם לעשות בזה העולם, אין צריך בי אם להתפלל וללמוד ולהתפלל”; לכן תדרוך הכי טובה, שנוזקת להחזיק את עצמנו ביחד תמיד, ונוזקת לחיות חיים פארו.

סד

יותר בכונה מונתנת תקוה

אבל ברוך השם אף על פי כן אם אנו נמצאים בארבע אמות הללו, הבה ונחשוב השבוננו של עולם, אשר סוף כל סוף נצטרך לצאת מזה העולם, לא יעזר בלום... לכאן ולשם... האדם חושב: ”יש לי עוד

²⁴ לא נראה אנהנו נפגש למעלה... פעם בקש חסיד אחד מאת הצדיק הקדוש בעל התניא זי"ע: ”רבי אני רוצה להיות אתך ביחד לעתיד!” הבעל התניא ענה לו עם נגון בדרבנא: ”הלא אתה לא מדע את הדרה, שמוכילה אל הדרה, המוכילה אל הדרה, שמוכילה אל הדרה וכו' וכו' לאן שאני נמצא...”

²⁵ כבר עברתי הרבה בחיי, שאני לא מאחל לאף אחד בעולם – – –

זמן! למי יש זמן? כל יום שומעים ספורים אחרים, זה כך... וזה כך...
 – "זה תהוא, זה לא אני!" באשר מגיע הפיוט וינתנה תקופה/
 הנחשבת אצל נשמות ישראל בתפלה הנבונה ביותר בראש
 השנה, שצועקים: ומלאכים בו יתפזזו ויחיל וירעדה יאחזו...
 ובהמשך אומרים ברעדה: מי יהיה ומי וכו', תלואי שנאמר בכל יום
 באותה פונה את התפלה שאנו אומרים בכל יום: 'שתצילני היום
 ובכל יום מעוזי פנים ומעוזות פנים. מאדם רע. מיצר רע. ומחבר רע.
 ומשכן רע. ומפגע רע. מעין הרע. מלשון הרע. מפלשינות. מעדות
 שקר. משנאת הבריות. מעלילה' – אם מעלילים על מישהו משהו,
 ובעקבותיה הוא נרקב כל החיים בבית הספר, וזאת היתה עלילת
 דם בעלמא²⁶, אני יכול לומר שכבר הויתי את הפעם הפור של זה
 בחיי. וכמו כן – מיתה משנה – אדם לא יודע כלום, הוא יוצא
 פריא ושלם מהבית, והנה נוסע לדרך והמכונית שלו יכולה
 להתרסק בתאונה, רחמנא ליצלן, האדם לא הושב מה שהוא אומר!

²⁶ היו אצלי זוג, שעסקתי בענינים לעשות ביניהם שלום בית מהתחלה ועד הסוף... ובכפיות טובה שאין כמותה היא העלילה באלו דברים בזויים, שאף לא עלו על דעתי. כששמע זאת העורף דין ששכרתי, יעין לי: ברח לך והעלם! כך אמר לטובתי למרות שנהיה צריך את כסף – כך אתה יכול לגמר את כל החיים שלך בבית הספר... טען. ואז ראיתי אידו אפשר להדביק על אדם עלילה שפלה.

והחליים רעים – פתאום הוא הולך לרופא, ומתלונן שכואב לו הגרון, או הפה... אומר לו הרופא: לא הגרון כואב לך, ולא הפה... נעבדך רחמנא לצלן... וכמו כן ממקרים רעים משטן המשחית מדין קשה ומבעל דין קשה, את תיהי רצון הוה צריך לומר בכל יום כמו שאומרים 'ונתנה תקף'... בכזה פחד ורעדה שצועקים נשמות ישראל בימי הדין והרחמים.

סד

אייוזק צריך המש מאות רייניש

נפים עם ספור, הצדיק הקדוש רבי יצחק אייוזק מקאליב זי"ע היה נוהג לסבב על פני העירות לאסוף כסף בשביל הכנסת פלה והיה לו יהודי בפרי שהיה נוסע אליו על ראש השנה ויום הכפורים פי הוא מנגן כל כך יפה את הפיוט של 'ונתנה תקף', ובכל שנה היו לו צרות מזה, אשתו הציקה לו – אל תשאיר אותי לבד עם הילדים וכו', עלה בדעתו רעיון: – הנה הרב הקדוש מקאליב מוגיע לכפר שלי, אני אקח אתי את אשתי – אשלם לרבי את כל מה שהוא צריך, העקר שישיר לנו את ה'ונתנה תקף' שלו, וכשהיא תשמע בפה המדבר, בשנה הבאה היא תתיר לי לנסע". ובכן, הוא נכנס לרבי ושח לו את הרעיון שלו, שבשנה הבאה, לא רק שהיא לא תמנע אותי, אלא אף תבוא עמי.

החל הצדיק מקאליב לעשות השבוננו של עולם, אייזיק יתחיל לומר בעת "ומלאכים בו יתפזון", וכל המלאכים והשרפים יתחילו לעשות רעש בשמים – מה קרה שעכשו אומרים "וינתנה תקף"? הרי בעת לא ראש השנה ויום כפור... אלא מאי? אייזיק צריך חמש מאות רייניש, ובשביל חמש מאות רייניש אייזיק הופך את כל העולמות? לא! יהודי יקר! אני אומר "ומלאכים בו יתפזון" בראש השנה, ותבוא אלי לראש השנה ותשמע אז את הדבורים הנוראים הללו... לא עכשו...

כה

אנשים רחוקים מהבורא כי אינם מדברים אחד עם חברו:

היוצא מדברינו, ברוך השם שאנו מקרבים לרבנו ותהלה לאל אנו זוכים לגמור פְּרֵשֶׁת השבוע בכל שבוע, ותהלה לאל אנו לומדים משניות בכל יום... ואנו זוכים ולומדים גמרא בכל יום... וירושלמי בכל יום... תוספתא בכל יום... שלחן ערוך בכל יום... אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו.

אבל צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם, ולהשתדל בכל האופנים האפשריים – להדבר יחד! רבנו הקדוש אומר (לקוטי מוֹתְרָן חלק א' סימן כו) ומוֹתְרָנִיתָ וְלֹא מְבִיא זֹאת יוֹתֵר בְּהִרְחֵבָה בְּקִצּוֹר לְקוּמֵי מוֹתְרָן תּוֹרָה כִּזֵּי לְמָה אֲנָשִׁים רְחוּקִים מִהַבּוֹרָא? כִּי אֵינָם מְדַבְּרִים

אחד עם חברו! באשר יש הדברות, אז יהיה אפשר להעמיד אחד את זולתו על טעותו, אבל לא לעשות ליצנות מזולתו. לפעמים אנשים שמתפללים ביחד, ויושבים באותו בית מדרש, אבל יש ביניהם אין ספר חלוקי דעות ופרוודים, למה צריך שתהיה מחלקת בזו, למה שלא נתאמץ להסתדר יחד.

טו

קרוכים רק עם הגופים אבל הלכות רחוקים

מספר, שבעיר משהרין היה קבוץ של חסידי ברסלב, וחלק מהם היו עשירים גדולים, ובנו שם בית כנסת בנוי מאבן²⁷, וכיון שעשיר יענה עזות, הרגיש כל אחד מהם שהם צריכים לשבת במזרח, לכן עשו שם שלחן ארוך ארוך של המזרח וכו', עד שבשלהנות האמצעיים היה יותר דליל מהמזרח, והם ישבו שם צפופים – העקר לשבת 'אויבן און'.

וכאשר הבחין זאת המרא דאתרא הגאון הקדוש רבי נחמן ממשלהרין ז"ל, כאב לו מאוד, ופעם עלה על הבימה, והוכיחם מאוד, ואמר, יושבים כל כך קרובים אחד לשני, אבל רק עם הגופים... אבל עם הלכות רחוקים כל כך אחד מהשני!

²⁷ בתקופה ההיא היה זה דבר נדיר עד מאוד, כי עד כמה התנועע מוהרנ"ת ז"ל, עד שזכה לבנות בית הכנסת מעין באומן, ואלו להם היה בית הכנסת של ברסלב, בנוי מאבן ומשכלל.

מז

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא

אנו צריכים להשתדל שבכל אפן אצל הד' אמות שלנו שלא תהיה מחלקת, אני אומר את שלי, מי שרוצה לעשות צחוק מהדברים הללו, לי לא עושים דבר בך, (תורתנו ממש בנס, הרופא אמר לי שאחד מאלף נצול ממצב כמו שהייתי בו), אין לי כבר מה להפסיד אין מה להוסיף לי או מה להוריד לי... להטעות – מטעה כל אדם את עצמו!!! כמו שאומר שלמה המלך: "אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא". עתירתנו, שהבורא יתברך שמו יחננו בדעת, שנזכה פעם אחת ולתמיד, שיהיה לנו ישוב הדעת, שנתיה מסגלים להדבר... ואלא תהיה בארבע אמות שלנו שום מחלקת ומריבות.

מח

בי בנישתא תדא

הקדוש ברוך הוא יעזר שיתקיים אצלנו מה שאיתא בזהר חדש פרשת נח, שאם יהיה בית בנסת אחד – בי בנישתא תדא, שיאחזו את עצמם ביחד, על ידי זה נגאל בגאולה השלמה. השם יתברך יעזר שנזכה לקבל בקרוב ביחד, את פני משיח צדקנו, אמן בן יהי רצון.



